

KAUBANDUS-TÖÖSTUSKOJA

Nr. 20. IV aastakäik

TEATAJA

15. oktoobril 1929

Ilmub kaks korda kuus

Tellimishind:		Toimetus:	Kuulutuste hinnad:	
Aastas . . .	kr. 2.50	Kaubandus-tööstuskoda, Tallinn, Lai t. 45	1/1 lhk. . .	kr. 40.00
Poolaastas . .	„ 1.50	Kõnetraat 17-77, toimetaja kodu 1-35	1/2 „ . . .	„ 22.00
Välismaale . .	„ 5.00	Toimetaja kõnetunnid: igal äripäeval	1/4 „ . . .	„ 12.00
Poolaastas . .	„ 3.00	12—2 p. l.		Kaanekülgedel—kokkuleppel

SISU: Eesti Panga üleminek erakättesse. Kaubanduskohtute asutamise küsimus. Praktiline ekspordi arendamine. Üleriikliku Kaupmeeste Liidu üleskutse. Meie kartuli väljaveo võimalustest Ameerikasse. Väliskaubandus. Skandinaavia kuulutab Saksa tollisõja? Kaubandus-tööstuskoja teateid. Kaubandus-tööstuskoja alaliste ekspertide tegevuse põhimäärused. Äride register. Abieluvaranduse lahutamise lepingud. Majanduslikke teateid kodu- ja välismaalt. Tolliteateid. Turgude ülevaade. Välistörsid. Kaubahindu. Tallinna börsi kurssedel.

Eesti Panga üleminek erakättesse.

Ajakohane samm eramajanduse tõstmiseks.

Victor Poom.

Viimasel ajal on tähtsama küsimusena kerkinud päevakorda raha- ja pangandusreformi viimase vaatusse teostamine — keskpanga aktsioneerimine. See on tekitanud kaunis palju elevust majandusliikudes ringkondades ja oodatakse suure huviga valitsuse samme ses asjas. Seni elatakse aga igast kuuldusest ja ajalehe teadetest kõikidest võimalikkudest kavade aktsiate hinna või müügi tingimuste kohta. Püüame siinkohal kõigest tõenäolisest senises asjakäigus teha lühikese kokkuvõtte.

Aktsioneerimise nõue ja vajadus.

Eesti Panga aktsiate erakättesse üleandmine sünnib meie esimese välislaenu protokolliga ja Rahvasteliidu aruande põhjal, kus keskpank on ette nähtud eraaktsiaseltsina, kuid esialgu tunnustati möödapääsmatuks, et terve aktsiatepakk jääks valitsuse kätte; kuid valitsus pidi hoolitsema selle eest, et ta neist aktsiaist pärast kaheaastast panga töötamist uue põhikirja alusel kas avaliku müügile laskmise või teisel teel saaks lähti. Ka näeb panga põhikirja § 76 ette, et valitsus täidab panga täiskogu ülesan-

deid seni, kuni valitsus on kõigi aktsiate omanik, kuid seda mitte kauem kui kaks aastat pärast põhikirja ja maksma hakkamist.

Aasta vahetusel jõuab valitsusele kätte ta volituste lõpmine ja uue täiskogu saamiseks, kes jätkaks põhikirjas ettenähtud ülesandeid, tegi majandusminister septembri lõpul Eesti Pangale ülesandeks töötada välja panga aktsiate realiseerimise kava, mille esimene viske 26. septembril valmis sai. Need kavad, hiljem täiendatult ja muudetult, on nüüd ministeeriumis kaalumisel ning need võidakse neil päevil lõplikult valitsuse poolt otsustada.

Mitte uute aktsiate väljalask, vaid üleandmine.

Kavad näevad ette kõikide aktsiate müügile laskmise ja seda aktsia- ning ühispankade kaudu, et rahvale teha kättesaadavaks aktsiate omandamine. Siinjuures tuleb aga pidada silmas, et valitsusel selles on täitsa vabad käed ja ta võib otsustada, aktsia-

test vaid ühe osa lasta minna eraomandusse, kuna siin pole tegemist panga uue põhikapitali väljalaskmisega, vaid ainult aktsiate üleandmisega ühelt aktsionärielt uutele. Ja see oleneb täieliselt endisest aktsionärist, kui paljust ta soovib loobuda. Lõpliku vastuse ses küsimuses võib anda vaid valitsus, kuna põhikiri ega laenuitingimused, samuti ka Rahvasteliidu rahanduskomitee siin takistust ei tee.

Aktsiate enamuse annab peremehe õigused.

On võimalik, et riigi kätte jäetakse aktsiatepaki enamik, näit. 51%, et valitsemise ohje pangas hoida oma käes, kuna lähemad kaalutlused näitavad, et aktsiate enamiku omanik on pangas täieline peremees, ning endised arvamused, nagu annaks presidendi nimetamine valitsuse poolt ning esimese poolt kahe direktori kutsumine nõukogusse valitsusele küllaldase võimu pangas domineerimiseks, on jäetud kõrvale, mille pärast siis ka on tekkinud kartus panka tervelt eraaktsionäridele üle anda.

Põhikirja järgi valib panga aktsionäride täiskogu panga nõukogu ja revisjoni komisjoni liikmed ja määrab neile päeva- ja sõidurahad (§ 21). Nõukogu omakorda kutsub ametisse ja vallandab panga direktorid ning määrab nende palgad (§ 37). Kuna nõukogu on see tegelik otsustav võim pangas (§ 75 ja § 36), siis koondub selle valimisele aktsionäride huvi. Kui tahetakse anda panga tegevusele teatud suund või kui tahab enamiku aktsiatepaki omandaja oma arvamust panna maksma, tuleb tal seda teostada nõukogu liikmete valikuga. Kuidas valitakse 7 nõukogu liiget täiskogu poolt? § 25 näeb ette, et need oleksid valitud järgmistelt aladelt: tööstus, kaubandus, põllumajandus, ühistegevus ja töölised, milleks kandidaadid seab üles täiskogule nõukogu vähemalt kahe isikus igalt alalt (§ 27). Valitakse isiklikult ja eraldi ning valituks loetakse see, kes saab enam hääli, kuid seejuures tuleb pidada silmas, et valitud esindaksid iga eelpool nimetatud ala (§ 28). Teame, et ajutiste määruste põhjal seni andsid kolmekordse arvu kandidaate Kaubandus-tööstuskoda — kolme liikme jaoks, Eesti Põllumeeste Keskseks, Asunikude Liit, Eesti Ühistegelise Liit, igauks ühe liikme jaoks, kuna rahaminister nimetas tööliste esindajaist kandidaadi (§ 79), Põllumeeste, asunikude ja ühistegelistele asutistele on tekkinud aga paralleel-asutised, nii et vaevalt oleks võimalik rahulikult valida, kui

1928. a. nõukogu valimised nüüd peaksid korduma. Nagu on tekkinud tähendatud paralleel-asutised, nii võib aktsiate enamuse omanik kutsuda ellu mõne uue asutise, liidu, keskseltsi põhikirjas nõutud aladelt ja eelistada valimistel siis kandidaate oma asutatud liitudest jne., moodustades seega nõukogu oma käsilastest. Ja need kaalutlused vist õigustaksidki võimalikku valitsuse soovi mitte kõiki aktsiaid käest anda, vaid enamik jätta endale ja seega jätta endale kontroll kesk-panga üle. Kuid miks neis kaalutluses oletada, et nõukogusse satuksid ainult kas erapoolikud, kildkonna esindajad või riigivaenlased?! Põhikiri keelab otsekohe välismaalastel olla nõukogu liikmed (§ 26) ja aktsionärideks vastuvõtmine käib endise aktsionäri, s. t. valitsuse, kontrolli ja valiku alla, nagu hiljem näeme üksikasjalisemalt. Seega oleks valitsus enam-vähem vastutav kesk-panga edasiandmisel aktsionäride esimese koosseisu riigiloojaalsuse eest, kuna hiljem juba nõukogul on võim üht või teist aktsionäriks mitte registreerida.

Riigil vabaneks 8 miljonit krooni mujal kasutamiseks.

Teiselt poolt vaatame, mis oleks riigile majanduslikult kasulik, kas aktsiad kõik ära anda või seda teha osaliselt? Kui põhikapital on täieliselt valitsuse käes, siis, oletades puhaskasu 2 milj. krooni, läheks sellest riigile 1,9 milj. kr.:

dividendiks aktsiakapitali pealt 8%	400.000.—
ülejäagist $\frac{1}{4}$ riigile	1.200.000.—
ülejäagist lisadividend, näiteks 6%	300.000.—
muudeks otstarveteks	100.000.—

Kr. 2.000.000.—

Riik saab seega oma aktsiakapitalilt Kr. 5 milj. 38% aastas. Annab nüüd riik pooled aktsiad erakätesse, siis saab ta ka ainult poole dividendist ja lisadividendist, seega 350.000 kr., mis koos riigile kuuluva $\frac{1}{4}$ ülejäagiga Kr. 1.200.000.— annab Kr. 1.550.000.—. Tulu protsent on seega 64% ta osa pealt aktsiakapitalis. Ning lõppeks, kui riik kogu kapitali tõmbaks ära, saaks ta ikkagi 1,2 milj. kr., mis kuulub temale pärast 8% dividendi mahaarvamist, ilma et tal kapitali üldse oleks mahutatud. Viimasel juhul aga vabaneb riigil otsekoheks kasutamiseks teisel, kas Maapanga tegevuskapitaliks, raudtee ehitamiseks või muuks, kogu senine panga põhikapitali ja tagavarakapitali alla

mahutatud raha üle 8 miljoni kr. 1928. a. oli riigil operatsioonifondidest antud riigiettevõtetele põhikapitalideks 15,3 milj. kr., nii et Eesti Panga põhikapitali 5 milj. kr. vabane misega saadaks sellest tagasi üle 30%. Nii on riigi tulu, kui kogu põhikapital riigi poolt, 38%, kui pool — 64%, ja kui midagi — siis puhastulu 1,2 milj. kr. Sellest võib siis igauks ka teha järelduse, mis on riigile tulusam.

Aktsiate müügihinna arvestus.

Põnev küsimus on samuti aktsiate müügihinna küsimus. Selle määramisel võib võtta aluseks kas aktsiate tulukuse või nende praeguse väärtuse.

Eesti Pank andis eelmistel aastatel järgmise puhaskasu:

1923. a.	—	Kr. 2.381.000.—
1924. a.	—	„ 2.569.000.—
1925. a.	—	„ 2.172.000.—
1926. a.	—	„ 2.640.000.—
1927. a.	—	„ 2.289.000.—
1928. a.	—	„ 2.464.000.—

keskmiselt Kr. 2.419.000.— või ümmarguselt Kr. 2.400.000.—. Käesoleva aasta kohta tehtud arvestused lubavad oletada, et puhaskasu ulatub vaevalt üle Kr. 2.250.000.—. Edaspidiste aastate kohta tuleb võtta arvesse, et puhaskasu arvata vasti väheneb, kuna aegadel, mil rahaturg on lähedam ja riigi majanduslik seisukord parem, Eesti Pank on kohustatud hoidma tagavarasid võimalikkude halvemate aegade jaoks, ja pealegi ei tarvita ka teised pangad säärasel ajal suuremal määral Eesti Panga krediite ja panga töötavad aktivad vähenevad. Viimaseid vähendab lähematel aastatel omakorda veel „B“ liigi laenu de kahanemine kavadekohase tasumise tagajärjel, kuna aga samal ajal „C“ liigi laenu de vastavat suurenemist pole ette näha. Need on tõsised asjaolud, millede kaalutlustel puhaskasude arvestuses tuleviku kohta tuleb talitada õige tagasihoidlikult ja võimalikuks keskmiseks aasta puhaskasuks võtta ümmarguselt 2.000.000 krooni. Põhikirja järele (kui tagavarakapital juba Kr. 5.000.000.— on jõudnud, mis arvata vasti 1930. a. puhaskasuga täitub) tuleks see jagada järgmiselt:

dividendiks 8%	Kr. 400.000.—
ülejäanud Kr. 1.600.000.—	
§ 50 põhjal ¼ riigile	„ 1.200.000.—
lisadividendiks 5%	„ 250.000.—
muudeks otstarveteks	„ 150.000.—
	<hr/>
	Kr. 2.000.000.—

Kui nüüd arvestada, et pangas dividend ei lange alla 13%-ja samal ajal harilik kapitali teenistuse norm (tähtajalistelt hoiummadelt — ja sealt võiks tulla põhikapitaliks raha — maks takse kuni 10—11%) oleks 11%, siis on aktsiate tulukus 18% kõrgem tähendatud rahaturu harilikust protsendist, mille võrra tuleks kallimalt hinnata ka aktsia müügi väärtust ja lisada juure nimihinnale 18,2%. Nii saame 50-kroonilise aktsia hinnaks Kr. 59,10 või ümmarguselt Kr. 60.—. Aktsia alla mahutatud kapitali tasuprotsent oleks seega 10,8%, mis on õige lähedane rahaturu omale. Väike tabel annab arvestuste teoreetilistest võimalustest järgmise pildi:

Kui rahaturu harilik kapit. teenistuse norm on	oleks 13-lise dividendi tulukus	mistõitu akts. hind oleks	või ümmarguselt	Aktsia alla mahutatud kapit. tasuprotsent oleks
%	%	Kr.	Kr.	%
11	118,2	59,1	60.—	10,8
10,5	123,8	61,9	62.—	10,5
10	130,0	65,0	65.—	10,0
9,5	136,8	68,4	69.—	9,4
9	144,4	72,2	73.—	8,9
8,5	152,9	76,45	77.—	8,4
8	162,5	81,25	82.—	7,9
7,5	173,3	86,65	87.—	7,5
7	185,7	92,85	93.—	7,0
6,5	200,0	100,0	100.—	6,5

Oletusel, et rahaturul kapitali teenistuse protsendi normiks on 11% küllaldaselt kõrge ja vastavalt aktsia hinna saame Kr. 60.—, oleks 13%-lise dividendi juures aktsia alla mahutatud kapitali tasuprotsent 10,8%, 10%-lise turunormi ja 65-kroonilise aktsia juures — 10%, 9%-lise juures — 9,4% jne. Muidugi ei saa oletada, et meil tähtajalistest mahutustest ei teenita enam kui 7 või 8%.

Teine arvestusviis, s. t. aktsia müügihinna määramisel ta raamatuväärtuse alusel, sünniks järgmistel kaalutlustel:

Põhikirja § 70 lõige II alusel makstakse panga tegevuse lõpetamise korral aktsionäridele kõigepealt tagasi nende aktsiate nominaalväärtus. Võimalikust puhtast ülejäägist läheb ¼ riigile ja ¼ aktsionäridele. Praegune tagavarakapital on Kr. 3.118.430.—, kuid kuna aktsiad lähevad müügil selle aasta lõpul, tuleb aktsia väärtuse väljaarvamisel ka käesoleva aasta tagavarakapitali kuuluv osa puhaskasust arvata siia juure. Kr. 2.250.000.— puhaskasu juures oleks see ümmarguselt Kr. 1.000.000.— ja tagavarakapitali tuleks arvestada ümmarguselt Kr.

4.000.000.—, millest kuulub aktsionäridele $\frac{1}{4}$, s. o. Kr. 1.000.000.—.

Aktsiate praegune koguväärtus oleks selle järele Kr. 6.000.000.—, mille juures kinnisvarade väärtus pole arvestatud, või ühe aktsia hind on Kr. 60.—.

Mõlemate arvestuste tulemused näitavad, et praeguse Eesti Panga aktsia tegelikuks väärtuseks tuleks võtta Kr. 60.—. Kuid Eesti Pank kui keskpank, millele ta eriõigused on kindlustatud 25 aastaks ja mis valitseb pangatähtede emissiooni näol rohkem tegevuskapitali, on ettevõtteks, mille aktsiatesse kapitali mahutamise võib anda kindla ja hea dividendi, vaatamata seisukorrale ja muudatustele maa majanduslikus olukorras. Seda silmas pidades oletatakse mitmelt poolt, et Eesti Panga aktsia müügihind võiks olla kõrgem ta tegelikust väärtusest, ning arvestati Kr. 65.—.

Madalama hinna kaitseks tuuakse ette asjaolu, et kõrge hind hirmutaks ära meie vähese kapitali juures võimalikud vähesed ostjadki. Pealegi ootavad viimased dividendi, mis oleks kooskõlas aktsiate eest makstud hinnaga, mis aga muutub küsitavaks, kuna arvatavasti lähematel aastatel langeb diskonto protsendimäär ja kahanevad panga töötavad aktsiad, mis viib tulude vähenemisele.

Kompromissiks kõrge ja madala aktsiatehinna pooldajate vahel näib olevat uuem ja võib-olla koguni kõige kohasem kavatsus määrata aktsia müügihind üle 70 kr., näiteks 72 kr., kuid selle eest lasta 1929. a. panga tegevusest saadud puhaskasut uusi aktsionäre endale määrata dividend. Sellegi kava puhul jääks aktsia hinnaks Kr. 65.—, kuna dividendist lisandub üle 6 krooni. Selle osa, mis uus aktsionär maksab üle aktsia eelpool arvestatud väärtuse, saab ta tagasi 1929. aasta dividendist. Valitsus on seega saanud kõrge hinna ja ostjagi jääb omaga rahule.

Aktsiate hinna tasumiseks pikem tähtaeg.

Teatud teravuse omab aktsiate hinna tasumise küsimus, kuna meie kehva kapitalituru kohta 5 milj. kr. korraga kokku panna on teatud vägitegu. Oleme kuulnud küll mõne grupi püüetest, kuid jääb küsitavaks nende võimete suurus. Nii kavatsevad ühispannad osta ühe viiendiku aktsiakapitalist, see oleks ka ülemäär kapitalist, mis võimaldab viimase täieliku kasutamise, kuna 10 aktsiat annavad sõna-

ja hääleõiguse, iga aktsia seejuures ühe hääle tingimusega, et ühelgi aktsionäril ei või olla üle tuhande hääle oma enese nimel ja tuhat hääleteste volitusel, seega kokku kakstuhat häälet. Ühispannad omandades 1 milj. kr. eest aktsiaid saavutaksid just need kakstuhat häälet ja nende esindajal nõukogus oleks $\frac{1}{4}$ põhikapitalist seljataga ning nõukogus üks suurema kaaluga liige. Säärased rühmitused oleksid loomulikult tarviliised ka teistelt majandusaladelt tasakaalu saavutamiseks nõukogus, kuid nagu teistes harutatud küsimustes, peame siingi kindla vastuse jätma lahtiseks, kuna see on meie tegelikkude jõudude ja võimiste näidata.

Jättes kõrvale säärased suured aktsionäride rühmitused peame ütlema otsekohe, et oleks tänuväär, kui aktsiad läheksid just laialdaste rahvahulka de kätte. Poolas näiteks on nii mahutatud suurem osa Poola keskpanga aktsiatest ja selleks neile õige pikaajalised maksutähtajad määratud. Õnneks näeb ette viimane kava ka meil pikemad maksutähtpäevad ja tellimistingimused kujuneks arvatavasti järgmiselt:

Arvatavad tellimistingimused.

Tellimisteedaanded tuleksid anda ära hiljemalt 15. novembriks s. a., mida võtab vastu Eesti Pank, kes on väljalaske korraldaja, ta osakonnad ja suur osa aktsia- ning ühispanku. Tellimisel tuleb tasuda esimene maksuosa, arvatavasti 10—12 krooni, ja kuludeks 1 kroon aktsia pealt. Enne 1. dets. s. a. saadetakse igale tellijale teade, kas Eesti Panga nõukogu teda aktsionärina on registreerinud ja missuguse summaga. Tellijad, keda Eesti Panga nõukogu panga aktsionäriks ei registreerinud või kelle tellimise summa ületab registreeritud summa, saavad sissemakstud või rohkem sisse makstud raha tagasi pärast 1. dets. 1929. a. ühes kuludeks määratud summaga.

Maksmata jäänud aktsia hind tuleb tasuda aktsionäri valikul kas 1. jaanuariks 1930. a. või kolmel tähtpäeval: 15. veebruaril, 15. juunil ja 15. detsembril 1930. a. Pärast 1. jaanuari 1930. a. makstavate summade pealt tuleb aktsionäril tasuda 8% viivitusraha. Ei tasu aktsionär aktsiate väärtust tähendatud tähtpäeval, kaotab ta õiguse aktsiate omandamiseks, kusjuures sissemakstud esimene osamaks langeb riigi heaks.

Kuidas saab panga aktsionäriks.

Möödamimes ei või jätta tähendamata, et Eesti pangalt teate saamine, et nõukogu on kel-

legi aktsionäriks registreerinud, ei tähenda, nagu oleks Eesti Panga nõukogul ainus sõna öelda. See on vaid teine aste, esimene on aga valitsus. Tegelikult on asjakäik säärane, et pärast tellimisteedaannete kokkutulekut saadetakse need valitsusele edasi, kus siis nad läbi sõelutakse, ja alles revideeritud nimekirja saadetakse pankade ettepanekuga nõukogule aktsionäredeks registreerimiseks. Viimane otsustab siis vormiliselt ja lõplikult selle küsimuse ja saadab kõne all oleva kinnitava teate.

Kaubanduskohtute asutamise küsimus.

Kaubanduskohtute asutamise küsimus on meil juba aastate viisi seisnud päevakorral. Selle küsimusega on teinud tegemist nii äriühingud kui ka õigusteadlased, kes kaubanduskohtute asutamise võimalusi on arutanud oma seltsides, õigusteaduslikkudel päevadel jne. Vaatamata kõigile neile arupidamistele ei ole veel selgunud seisukoht, mis oleks lõplikult vastuvõetav. Kaubanduskohtute asutamises seisab peamine raskus selles, et kaubanduslikke asju näib Eestis olevat vähe selleks, et nende arutamine ja otsustamine õigustaks iseseisvate kohtute asutamise, ja seda eriti kohtute ülalpidamiseks tarvisminevate kulude mõttes. Vaevalt on loota, et riigikassa oleks nõus kaubanduskohtute ülalpidamiseks juure maksma summasid, mida kohtulõivudest ei kaeta. Teisest küljest pole kõrgendatud lõivude võtmine kaubanduslikkude kohtuasjade pealt sugugi otsarbekohane ega soovitatav.

Kui asuda seisukohale, et kõik Eestis otsustamisele tulevad kaubanduslikud asjad peaksid aluma kaubanduskohtule, siis tuleksid küll kõik need asjad arvata Tallinnas asuva kaubanduskohtu kompetentsi kuuluvaiks, kuna mõte, et peale Tallinna ka provintsilinnades iseseisvaid kaubanduskohtuid saaks asutada, on täiesti lootusetu. Kui aga kõik Eestis otsustamisele tulevad kaubanduslikud asjad Tallinna kaubanduskohtu alla koondada, siis tekiks sellest teistes linnades ja maakondades asuvatele kohtuskäijatele asjade ajamises suuri raskusi, mille kandmist meil kohtuskäijatelt õigus ei ole nõuda.

Edasi tekib kaubanduskohtute asutamisel küsimus kohtuinstantside konstrueerimise kohta. Kaubanduskohtute läbivaatamiseks ja otsustamiseks peaks küll jääma samuti kolm instantsi, nagu see kord praegu on makseviiside tsiviilkohtute kohta, välja arvatud väikesed tsiviilnõudmised rahukohtuniku juures. Selge on, et kaubanduslikkude asjade otsustamise juures kassatsioon-

Kokkuvõttes ülaltoodud harutusest näeme, et esiteks võiks riik rahulikult kogu aktsiakapitali lasta minna erakätesse, kui kapitaliturg seda suudab mahutada, kuna ta võib kontrollida aktsiate edasiandmist ja ei kannata majanduslikult. Samuti oleks see tõsine samm edasi eramajanduse eelistamises. Teiseks peab aktsiate hind olema niisugune, et loodetav dividend on küllalt tulus. Aktsiate hinna tasumiseks pikemate tähtaegade määramisega tuleb soodustada nende levimist laialdastes lojaalsetes ringkondades.

instantsiks peaks endiselt jääma riigikohus. Raskused seisavad aga appellatsiooninstantsi (kohtupalati) konstrueerimise küsimuses kaubanduslikkude asjade otsustamisel. Nimelt seisab küsimus selles, kas luua kaubanduslikkude asjade otsustamiseks iseseisev appellatsiooninstants või jätta nende asjade läbivaatajaks muutmata seisukorras praegune kohtupalat.

Eelpool kirjeldatud raskustega tuleb arvestada eriti siis, kui kaalumisele tuleb küsimus kaubanduskohtute asutamisest. Peab tähendama, et selle küsimuse kaalumisel sagedasti ei arvestata ülalkirjeldatud asjaoludega, vaid tahetakse lihtsalt kaubanduskohus seada sisse, ilma et ligemalt ära tähendataks, kuidas seda tuleks teha.

Enne kui ligemalt puudutada kaubanduskohtute konstrueerimise küsimust, tuleksid lühidalt ära märkida need põhjendused, mis kaubanduskohtu tarvidust peavad õigustama. Toome nendest mõned allpool.

Praeguste kohtute koosseisudes pole kohtunikke, kes ärielu ja tema nõudeid niivõrra tunneksid, et nad selle nõuete kohaselt — kuid endastki mõista seaduse piirides — kaubanduslikke asju võiksid otsustada. Meil tegutsevad kohtunikud on kõik teoreetilise haridusega juristid, kes praktilisest äriest eemal on seisnud ja kelle juriidilised teadmised põhjenevad peaaegu Rooma õiguse reeglitel. On aga teada, et Rooma õiguse määrused ei suuda kaugeltki lahendada kõiki juriidilisi küsimusi, mis meie praeguse aja tehniliselt võrratult edenenud ärielu iga päev esile kutsub. Juriidiliste reeglite kohaldamine on aga ühekülgne ja täiesti puudulik siis, kui need reeglid elunõuetest ja reegliteks muutunud kommetest kalduvad kõrvale. Seepärast oleks tarviline, et kaubanduslikud asjad, milles praktilised iseäraldused mängivad eriti suurt osa, kuuluksid niisuguse kohtu kompetentsi, kes neid iseäraldus-

ligidalt tunneb ja teab, millistel oludel harilik äritegevus sünnib.

Praegune tsiviilprotsess liigub kohtus liig aeglaselt, kuna harilik protsessi kestvuse aeg ulatub aastatesse. Niisuguseks protsessi aeglaseks liikumiseks on põhjused mitmesugused: esiteks on tõenduste esitamiseks ja edasikaebamiseks maksvas seaduses määratud liig pikad tähtajad; teiseks ei ole kohtud seotud mingisuguste tähtaegadega asjade kiireks otsustamiseks; ja lõppeks on pooltele antud liig laialine võimalus, sagedasti tühistel põhjustel, asja arutamise edasilükkamist nõuda. Kaubandusajade otsustamisel on aga tungiv tarvidus, et need asjad kiiresti otsustataks, mida praegu maksev tsiviilprotsessi seadus kahjuks ei võimalda.

Kaubanduskohtute asutamise küsimuse otsustamisel tuleb just eelpool kirjeldatud asjaolusid pidada silmas. Meie arvamise järele tuleks rahukogude juures kaubanduslikkude asjade otsustamiseks määrata erikoosseisud. Nendesse erikoosseisudesse peaksid kuuluma: üks ametlik kohtunik

rahukogu alalise koosseisu hulgast ning kaks esindajat äritegelaste poolt. Neid esindajaid peaks tarvilisel arvul valima Kaubandus-tööstuskoda kolme aasta peale. Selle küsimuse lahendamise sihis tuleksid muuta ja täiendada kohtuseaduse määrused.

Appellatsiooninstantsiks kaubandusajades peaks jääma kohtupalat muutmata koosseisus ja kassatsiooninstantsiks — riigikohus.

Kaubandusajade kiirema otsustamise mõttes tuleksid muuta ka tsiviilkohtupidamise seaduse määrused niivõrra, kui võrra need määrused takistavad asjade kiiret otsustamist. Ses sihis tuleks võtta revideerimisele tsiviilkohtupidamise seadus ja temas teha tarvilised muudatused. Neid muudatusi tuleks võtta ette nii rahukogu kui ka kohtupalati protsessi normides.

Lõppeks tuleksid kaubanduslikkudeks tunnistada ainult need asjad, mille nõudehind on 1.000 krooni või rohkem. Vähema väärtusega kaubandusajad jääksid endisel viisil rahukohtunikude kompetentsi.

M. P.

Praktiline ekspordi arendamine.

Selle pealkirja all ilmus ajakirjas „Rigaer Wirtschaftszeitung“ nr. 20 Liibavi vabrikantide ühise esimehe härra Carl Lassmann'i referaadi kokkuvõte, milline peetud Läti rahaministeeriumi juures töötava majandusnõukogu koosolekul.

Kuna Eesti ja Läti majandusolud on mitmeti väga sarnased, siis toome härra Lassmann'i seisukohad Läti ekspordi arendamise kohta lühendatult ära ka „Kaubandus-tööstuskoja Teataja“ lugejatele. Lassmanni arvamise järgi tuleks Läti ekspordi arendamiseks tarvitusele võtta järgmised abinõud:

1. Tolliuniooni küsimuses Eesti ja Leeduga:

Seitsme aasta eest, kui algasid Läti ja Eesti vahel tolliuniooni kohta läbirääkimised, oli tööstus kõigis kolmes riigis nõrgalt arenenud. Seekord valitses veel olukord, kus Lätis valmistati saadusi, mille jaoks Eestis ja Leedus puudusid tehased, ja ümberpöörduvalt. Seitsme aasta jooksul on aga olukord tublisti muutunud. Kõigis kolmes riigis on vahepeal tekkinud ettevõtted, mis valmistavad ühti ja samu saadusi ja nendega omavahel konkureerivad. Kui Lätil oli tol ajal teatav paremus Eesti ja Leedu ees, siis on ta selle nüüd kaotanud. Eeldused tolliuniooniks Läti, Eesti

ja Leedu vahel on nüüd muutunud ja just Läti kahjuks.

Eesti rahaline seisukord on nõrgem kui Läti oma. Peale selle on Eestis elanikkude arv väiksem kui Lätis. Tolliuniooni läbirääkimised Eestiga võiksid edasi kesta vaid siis, kui unioonikava asjus, arvesse võttes muutunud olukorda, on valitsuse esindajate ning kohalike töösturite gruppide vahel läbi räägitud. Läbirääkimise otsustarve oleks selgitada küsimust, kas ja milliseid paremusi Lätil oleks oodata tolliuniooni Eestiga. Eeltingimuseks seejuures peaks olema ostjaskonna arvu suurenemine kummalgi maal, kuid need ostjad peavad olema maksuvõimelised. Edasi, Eesti ei tohiks tolliuniooni läbi saada võimalust müüa Lätisse rohkem kui Läti Eestisse.

2. Põllumajanduse arendamine.

Põllumajanduses tegutsevate elanikkude ostujõu tõus tuleb automaatselt kasuks kodumaa tööstusele. Kaupade mahutamise võimaluse suurenemisega siseturul tekib tööstusel ka ekspordivõimalus. Seepärast olgu esimene ülesanne arendada põllumajandussaaduste ekspordi. Arvesse võttes, et Lätis on väikemajapidamised kaaluvas enamuses, ei saa tarviljakasvatust — nagu viimased aastad näitavad — mitte lugeda põllumajanduse pealustoeks, kuna väikemajapida-

ses valmistuskulud on kõrgemad kui suurpõllu- pidamise alal, kus töötatakse masinatega. See- pärast tuleb teravilja kasvatuse kõrval rõhku panna ka teistele põllumajanduse harudele, nagu karjakasvatus, piimamajandus, linnukasvatus jne. Sellega ühenduses tuleb arvesse või-, liha-, kodulindude- ja munade-eksport.

Mõnigi nendest põllumajanduse harudest on Lätis võrdlemisi vähe arenenud ja siin võib jõuda soovitud sihile ratsionaalse ja otsekohese toetus- süsteemi abil valitsuse poolt (mitte eksportpre- miate näol). Valitsus peaks toetama kvalitatiiv- set ja kvantitatiivset produtseerimist nendel aladel, nagu seda tehakse maades, kes tänapäev põllumajandussaaduste ekspordis asuvad esi- kohal.

3. Sisseveotollide tagasimaks.

Kuigi sisseveotolli tagasimaks abiainete pealt, mis kasutatud ekspordiks valmistatud töös- tussaaduste produtseerimisel, on tervitatav, siis peab see sündima ometi teatava hoolika valimi- sega, silmas pidades, et need abinõud ka tõesti oleksid tarvitatud Lätist eksporteeritavate tööstus- saaduste valmistamiseks. Kui need tingimused on täidetud ja kindlaks tehtud, siis peaks tehasele 100% sisseveotollist 2 kuu jooksul sularahas ta- gasi maksetama.

4. Riigi tellimised.

Raskused, milliste all Läti tööstus kannatab, annavad end tunda ka Eestis. Eesti Kaubandus- tööstuskoda on seepärast sisse- ja väljaveo tasa- kaalustamiseks üles seadnud nõudmise, et „kodu- maa tööstust tuleb arendada ja kõik riigi- ning omavalitsuse tellimised tulevad võimalikult anda kodumaa tehastele.“

Meil Lätis, ütleb hra Lassmann, maksab küll ka põhimõte, et kodumaa tööstuse saadusi tu- leb eelistada, kuid tegelikult on piirid ja tingi- mused, millistel kodumaa saadusi võib eelistada, seevõrra ebapretsiissed, et suur osa riigi- ning omavalitsuste tellimisi ikkagi antakse välismaale. Ekspordiks valmistatavate saaduste pealt antakse näiteks Saksamaal, Poolas, Čehhoslovakkias jne. tehastele suuri maksualandusi. Siinsed tehased peavad aga kõigi oma saaduste pealt maksuma ühesuguseid kõrgeid makse. Kohalikud tehased on seega asetatud mitu protsenti ebasoodsamasse seisukorda kui välismaa tehased, kes oma agen- tide läbi kohapeal esindatud. Seepärast tuleb nõuda, et kohapealsed välistehaste agendid riigi tellimiste täitmisel samuti maksaksid puhaskasu- maksu täidetud riigitellimistele vastavalt.

Meie segased korraldused kodumaa tööstuse- saaduste eelistamise kohta viivad tegelikult nii- kaugele, et sageli tekivad mõtete lahkumineked vastavate ministereiumide ja riigikontrolli vahel, mis aga lõppeks ikkagi kujunevad nii, et riik oma tellimised annab välismaale, olgugi et tel- limist võiksid täita kodumaa tehased. Seepä- rast tuleks muuta riigikontrolli määrusi selles küsimuses.

Kodumaa saadused ja vabrikadid tohivad olla vähemalt 20% kallimad kui välismaa omad ja aluseks tuleks võtta kohaliku börsi hindu.

Välismaa agentidel on võimalus müüa pika- ajalise krediidi peale, kuna Läti rahaolud seda oma töösturitel ei võimalda.

5. Maksustamise küsimus.

Meie ja paljudes teisteski maades valitseb tarvitajate hulgas arvamine, et välismaa saadu- sed kodumaa omadest on paremad. Selle ekssi- arvamise vastu tuleb kõige jõuga võidelda. Üht- lasi tuleks maksustamise alal teha kergendusi neile äridele, kes võivad tõendada, et nad on kauba ostnud kodumaa tehastelt. Ka Poolas on korraldatud seesugune ergutus äridele, kes kaup- levad kodumaa saadustega.

Edasi ei tule kahelda, et meil kinnisvara- maks on liiga kõrge. Seda maksu võtavad oma- valitsused mitmesugustel põhimõtetel. Selle maksu võtmine tuleks ühtlustada ja alandada ning maksu määramisel tuleks arvesse võtta ka tehaste töötamisvõime ja efektiivne ärakasutus.

6. Kaitse dumpingute vastu.

Kaitseks Kesk-Euroopas ikka enam maad võtva dumpingsüsteemi vastu, kusjuures sageli välismaale saadetakse halvemaid kaupu, tuleks uurida, kas ei oleks võimalik, et tollivõimud, nagu see sünnib Inglismaal, Rootsis, Norras, Lõuna- Ameerikas ja Austraalias, teatavaid sisseveo- artikleid nõuetava kvaliteedi mõttes analüüsiks, eriti siis, kui neid artikleid valmistatakse ka kodumaal. Midagi sarnast on meil korraldatud toiduainete alal.

7. Tollitariif.

Tollidepartemangu statistika näitab selgesti, et paljude artiklite pealt 1928. a. läbiviidud tolli- alandus riigi huvidega kooskõlas ei seisa. Tolli- departemangule tuleks seepärast teha ülesandeks uurimisele võtta, kui võrra on impordi suurene- mine tingitud tolli alandamisest, nende artiklite pealt, mis kodumaal valmistatakse, et selgusele jõuda, milliseid abinõusid tuleks tarvitada kodu-

maa tööstuse kasuks, et suureks kasvanud importi kodumaal valmistatud saadustega tervetel majanduslikel põhimõtetel tagasi tõrjuda ja oma tööjõudu tegevusse rakendada.

8. Eksportpreemiad.

Üldiselt peab tähelepanu juhtima sellele, et 1) Läti tööstus kütteained peab muretsema välismaalt, 2) et suur osa Läti tööstust ka toorained ning abinõud samuti välismaalt sisse vedama peab ja 3) et ümberlaadimise kulude, transpordi- kui ka kinnituskulude jne. suhtes on

Läti Lääne-Euroopaga võrreldes tunduvalt ebasoodsamas seisukorras. Neid üldiselt tuntud ebasoodsaid faktoreid eksportpreemiatega kompenseerida oleks igatahes valesamm, kuna eksportpreemiad teatavasti väga kiiresti välisriikide poolt tõsiseid repressiivabinõusid esile võivad kutsuda. Pealegi võib tööstur alles siis tagajärjekalt ekspordi jaoks töötada, kui ta juba kodumaal oma produktsiooni jaoks on võitnud kindla turu. Ainult sel viisil võib ta leida aluse odavaks kalkulatsiooniks eksporteeritavate saaduste valmistusele.

Üleriikliku Kaupmeeste Liidu üleskutse Koja valimisteks.

Nelja aasta eest valiti esimest korda Kaubandus-tööstuskoda. Tekkis asutis, mis oli meie oludes täiesti uus ja mille sihid ning ülesanded olid paljudele tundmatud.

Niisama uus ja esmakordne, nagu seda oli Kaubandus-tööstuskoda ise, olid seda ka need mehed, keda kaupmehed ja töösturid oma esindajateks Kotta valisid. Puudusid neil kogemused ja vilumus, puudus nii mõnelgi ka ülevaade nende ülesannete ulatusest, mille teostamisele tuli asuda. Aga vist ühelgi ei puudunud hea tahtmine töötada meie kaubanduse ja tööstuse tõstmiseks ning seega kogu meie rahvamajanduse eduks.

Neli aastat tööd ja võitlust on Kojal seljatanud. Koda ei ole enam kaupmeeskonnale võõras. Koda tööst ja tegevusest on informeeritud kaupmehi ja tööstureid Koda häälekandja kaudu; seda on tehtud ka Koda tegelaste poolt avalikkudel koosolekutel. Peab tunnistama: Koda on selle lühikese aja jooksul paljugi korda saanud, kuid paljud ülesanded seisavad praegu alles pooleli ja ootavad aega, mil nad lahendamist leiavad.

Aeg ja elu loovad aga iga päevaga uusi ülesandeid. Ülesanded ei lõpe iialgi. Ülesannete täitmine tähendab võitlemist nende huvide eest, kellele need ülesanded puutuvad. Kaubandus-tööstuskojal tuleb jätkata võitlust kaubanduse huvide kaitsmiseks ja võib-olla tuleb tal seda teha veel suurema energiaga kui seda on tehtud seni.

Kaupmeeskonna esindajate volitused, mille nad said nelja aasta eest Kaubandus-tööstuskotta valimisega, lõpevad nüüd. 28. oktoobril s. a. on uued Koda valimised. Nüüd, kus meil Koda sihid ja ülesanded on selgunud, tema töö ja tegevus tuntud, peame palju suurema elavusega valimistest osa võtma kui nelja aasta eest. Viimane kui üks kaupmees, kes aga valijate nimekirjas üleval,

valima! See ei sünni teiste või võõrastes huvides, vaid oma huvides ja oma kasude kaitseks.

Üleriiklik Kaupmeeste Liit kui suurim kaupmeeste organisatsioon üle maa on võtnud enda peale I ja II järgu kaupmeeste esindajate valimise korraldamise.

Kaupmeeste organisatsioonide vahel on saavutatud kokkulepe, mille järele minnakse Koda II sektiooni (suur- ja keskkaubanduse esinduse) valimistele ühiste liitunud nimekirjadega, millised kannavad märgusõna „Vaba kaubandus“. See liitunud nimekiri koosneb kolmestkümnest kolmeliikmelisest nimekirjast. Iga valija märkigu valimiste puhul suures liitunud nimekirjas punase joonega see kolmeliikmeline grupp, kellele ta oma häält tahab anda. Kandidaatide nimekirjad (valimissedelid) on valimispäeval, 28. oktoobril s. a., saadaval valimisjaoskondades. Sel viisil äramärgitud nimekiri pandagu kokkumurtult ümbrikku, milline tuleb kinnipandult valimiskasti lasta. Lähemaid seletusi tehniliseks toiminguks, kellel seda tarvis, annavad valimistoimkonna liikmed valimiste puhul.

Üleriikliku Kaupmeeste Liidu poolt on üles seatud järgmised kandidaadid, kõik I või II järgu kaupmehed:

1. Puhk, Joakim,
2. Prii, Voldemar,
3. Miller, Alfred,
4. Keisermann, August,
5. Janson, Johannes,
6. Luksepp, Peeter,
7. Jänes, Märt,
8. Raudsepp, Jaan,
9. Kuhhi, Johann,
10. Sumborg, Villem,

11. Jürgens, Hermann,
12. Ebber, Paul,
13. Mägi, Paul,
14. Schmidt, Hans,
15. Kress, Gerhard,
16. Gutkin, Heinrich,
17. Mirvitz, Boris,
18. Ruuben, Aleksander,
19. Hinzenberg, Otto,
20. Lepik, Jakob,
21. Pedriks, Oskar,
22. Tofer, Reinhold,
23. Kukk, Hans,
24. Oit, Aleksander,
25. Ennus, Karl,
26. Evald, Ernst,
27. Puhk, Peeter,
28. Must, Mihkel,
29. Parts, Peeter,

30. Bergmann, Carl,
31. Feldt, Jaan,
32. Taar, Johann.

Kakskümmend meest nendest, kes valimistel kõige rohkem hääli saavad, loetakse Koja II sektiooni liikmeteks, kümme järgmist — saadud häälte arvu järjekorras — kandidaatideks.

Liit on seadnud üles tuntud ja lugupeetud kaupmehed, kellest on teada, et nad riiklikul seisukohal püüesid oskavad ja suudavad kaitsta kaupmeeskonna huve.

Seepärast, mitte loiuks jääda, vaid kõik valimistele! Ehitame oma avalikõigusliku kutseesinduse, mis ei varise ka suurimates vapustus-tes, vaid mis pakub kaitset ja varju, kui seda on vaja.

J o a k i m P u h k,
Üleriikliku Kaupmeeste Liidu
esimees.

Meie kartuli väljaveo võimalustest Ameerikasse.

Meie peakonsulaadi kiri.

Ühenduses käesoleva suve pikaldase põuaga Ühisriikide mitmetes osariikides oodati arusaadava huviga põllutöödepartemangu järjekordset kokkuvõtet viljade seisukorra kohta 1. septembriks. See 11. septembril avaldatud kokkuvõtte kõneleb, et augustikuu jooksul kestnud erakordselt kuivad ilmad on viljade seisukorda võrreldes eelmise kuuga veelgi 5 protsendi võrra halvendanud. Seni on lõikuse väljavaated 9 protsendi võrra madalamad läinud aasta omadest ja 6 protsenti madalamad viimase kümne aasta põllusaagi keskmisest.

Eestis võiksid ehk huvi pakkuda käesoleva aasta kartulisaagi väljavaated Ühisriikides. Seisukorra järele 1. septembriks arvestati Ühisriikide kartulisaaki (mõeldes selle all valgeid ehk liiri kartuleid) 349.112.000 bušeli peale, mis oleks 6 protsenti ehk 23.700.000 bušelit vähem kui loodeti 1. augustil.

Ühisriikide kartulisaagi lootuste vähenemisega tundub ka kartuli hindade tõusu, mis on eriti märgatav detail-müügil suuremates ida-keskkohdades, kus, näiteks New-Yorgis, viimastel kuudel kartulihinnad üle 50% tõusid. Kartulihinnad vaguni-viisi olid septembri esimesel nädalal, põllutöödepartemangu andmete järele: Chicagos, kesk-põhjapoolsete osariikide ja Idaho kartulid, 100 naela — \$ 2.15 — \$ 2.55; suurte idaturgudel, Pennsylvania, New-Jersey, Long-Islandi ja Maini kartulid, 100 naela — \$ 2.85 — \$ 3.15. Umbes

125 vagunit toodi Kanadast, mille hinnad olid nagu Maini kartulil.

Kui palju 1928. aastal ja nimelt kust kartuleid Ühisriikidesse sisse toodi, ei ole kaubandusdepartemangu poolt veel avaldatud.

1927. aastal toodi sisse 316.328.706 naela kartulit \$ 5.247.293 väärtuses.

Käesoleva aasta esimese viie kuu jooksul toodi Ühisriikidesse 75.908.784 naela kartulit \$ 848.780 väärtuses. Käesoleva aasta maikuu toodi sisse 32.894.006 naela; 1928. a. samal kuul 10.404.081 naela.

Kõige suurem kartuli sissevedaja Ühisriikidesse on Kanada, siis — Bermuda, Kuuba ja Holland. Tähtis on nähe, et Euroopa maadest kartulit siia siiski tuuakse. See viimane oleks huvitav ühenduses seega, et meile siin hiljuti tõsiselt püüti selgeks teha, nagu ei kannataks kartul ülevedu Euroopast Ameerikasse.

Nagu Eesti ajalehtedest näha, võib Eestis sel aastal vist head kartulisaaki loota; seega ja siinse kartulisaagi arvatava puudujäägiga (mis-sugune küll veel ehk hilisemate sortide juures nüüd jahedamaks ja niiskemaks muutunud ilmade mõjul veidi võib paraneda) arvestades, samuti ka, et Eesti kartuli sissevedu Ühisriikidesse nüüd mitmeaastase kirjavahetuse ja kaalumiste järele viimaks on lubatud, võiks ehk Eesti kartuli Ühisriikidesse sisseveo küsimus Eesti kartulikasvata-

jaid käesoleval sügisel huvitada ja selle võimalused võiksid tulla kaalumisele.

Siinjuures peame aga igatahes hoiatama, et Eesti kartuli sisseveost võib ainult käesoleval aastal kõnet olla; tulevikuks mingit kalkulasiooni sellest teha ei saa, sest siin kalkuleeritakse külvipinda saagi ja vajaduse järele.

Kartuli sisseveoks Ühisriikidesse maksivad

korraldused on meie poolt varem saadetud põllutöö- ja välisministereiumile.

Kartuli sisseveo toll Ühisriikidesse on valgelt ehk liri kartulilt selle algkujul 50 Ühisriikide senti 100 Ühisriikide naela pealt; kuid ei ole võimatu, et see tollimäär muutub kõrgemaks — ühenduses praegu kongressil harutusel olevate tollimäärade seaduseelnõuga.

Väliskaubandus.

Augustikuus veeti Eestisse sisse kaupu 11,20 milj. krooni väärtuses, kuna väljavedu ulatus 12,80 miljonile kroonile, nii et augustikuu väliskaubanduse bilanss oli 1,60 miljoni krooni võrra aktiivne. Läbikäik on, võrreldes eelmise aasta augustikuuga, 2,25 milj. krooni võrra tagasi läinud, kusjuures tagasimineku on olnud peaaegu võrdne nii sisse- kui ka väljaveos.

Käesoleva aasta esimese kaheksa kuu jooksul kujunesid väliskaubanduse andmed järgmiselt:

	1929.	1928.
Sissevedu	83,5	83,0 milj. kr.
Väljavedu	75,2	84,2 „ „
Läbikäik	158,7	167,2 „ „
Bilanss	—8,3	+1,2 „ „

Nagu siit selgub, on sissevedu peaaegu ulatunud eelmise aasta sisseveo kõrgusele, kuna väljavedu eelmise aasta ekspordiga võrreldes tunduvalt on vähenenud.

Teravilja ja jahu sissevedu on 12,2 miljoni krooni pealt tõusnud 16,6 milj. kroonile, selle hulgas tõusis teravilja sissevedu üksi juba 48.900 tonni pealt 75.300 tonnile. Tõusnud on ka suhkru

import 15.500 tonni pealt 17.800 tonnile. Tööstuse toorainete sissevedu on aga vähenenud — 10,0 milj. kr. pealt 8,9 milj. kroonile, nende hulgas puuvilla import 3800 tonnilt 3600 tonnile. Õlide ja rasvade sissevedu on suurenenud 3,1 milj. krooni pealt 3,3 milj. kroonile. Jõutoitude sissevedu on aga seevastu 2,4 milj. kroonilt 2 milj. kroonile tagasi läinud. Valmisaineid võrreldes eelmise aastaga veeti tänava sisse vähem 1,2 milj. kr. võrra.

Toidu- ja maitseainete grupis on eksport tänavu vähenenud 31,6 milj. kr. pealt 26,6 milj. kroonile. Üksi kartulite väljavedu on langenud 32.700 tonnilt 7.600 tonnile. Võieksport on samuti vähenenud 7767 tonnilt 7486 tonnile, vähenenud on ka munade väljavedu 14,2 miljoni tk. pealt 11,7 milj. tükile. Metsamaterjalide väljavedu on vähenenud 12,7 milj. kr. pealt 10,1 milj. kroonile, seevastu tõusis aga tselluloosi väljavedu 2,7 milj. kr. pealt 4,3 milj. kroonile jne.

Kodumaa tööstussaaduste väljavedu näitab eelmise aasta esimese kaheksa kuuga võrreldes tagasimineku 25,0 milj. kr. pealt 23,4 milj. kroonile.

Skandinaavia kuulutab Saksale tollisõja?

Saksa võitlusi kõrgendamise on tekitanud kergelt mõistetavat ärevust kõikides agraarriikides, kes kuuluvad väljaveomaade hulka. Seni on neist aktiivseid samme astunud Soome, kelle läbirääkimisi Saksaga kõik Balti riigid ja Skandinaavia suure huviga jälgivad.

Uuemad teated kõnelevad läbirääkimiste võimalikust nurjumisest. Kui aga need ka edasi kestavad, näib paratamatu olevat lõplikku otsust veel kuu aega edasi lükata. Helsingist äsja saabunud teade kõneleb nimelt Soome delegatsiooni juhi dr. Pitkaniemi tagasipöörmisest kodumaale, kuhu ta kavatses jääda vähemalt 3 nädalaks.

Seega venib läbirääkimiste normaalne arenemine vähemalt 3 nädalat. Berliini jäid küll kolm uut Soome asjatundjat, kes Soome valitsuse poolt kiire korras läbirääkimistele läkitati. Ei tule unustada, et need eksperdid kuuluvad põllumajanduslike saaduste tootjate keskkliitu, kelle esindajad hiljuti peaministri jutul käisid tähelepanu juhtimas sellele hädahoole, mis ähvardab Soome põllumajandust Saksa poolt. Vaevast on siis Soome ekspertide poolt järeleandmisi oodata. Ennem juba ümberpöördu.

Saksa kangekaelsuse puhul kuuldu Skandinaaviast ja äsja ka Lätist häält nende riikide

ühise väerinna loomisest, keda Saksa kaitsetoll puudutab. Soome põllumehed omapoolt teevad ajakirjanduses eeltöid Saksa kaupade boikoteerimiseks Soomes, kui läbirääkimised peaksid andma negatiivseid tagajärgi. Kui silmas pidada, millise üksmeelsusega soomlased kord üht Rootsi vabrikut boikoteerisid ja selle sundisid järeleandmisele, kuidas Soome talupojad liha sisseveo raskendamise puhul Rootsi sõja kuulutasid Rootsi põllutöömashinatele ja seega endale Rootsilt kauplesid eritingimused — jah, kui neid asjaolusid meeles pidada, tuleb öelda, et ka Saksa kaupade boikott võiks edukalt areneda ja sundida ka sakslasi mõtlema järeleandmisele.

Ka Rootsi majandusringkonnad lasevad

mõista, et võitollide kõrgendamise puhul tuleb kaubaleping üles öelda ja siis asuda tollitariifi muutmisele Saksa kahjuks.

Ühtlasi tõendatakse, et Saksa ise ei saa võitollide kõrgendamisest sugugi kasu. Võimüüjad pakuvad seda siis peamiselt Inglise turule, kus hinnad langevad ja Inglise tööliste seisukord paraneb. Loomulikult on Inglismaa siis võistlusvõimelisem kui Saksa.

Kahju saavad võitollidest peamiselt Soome, Rootsi, Daani, Hollandi, Läti ja Eesti põllumehed, kes aga ise kuuluvad Saksa tööstuse toodete ostjate hulka. Üks kolmandik kogu Saksa väljaveost läheb neisse riikidesse.

T. H.

Kaubandus-tööstuskoja teateid.

Kaubandus-tööstuskoja nõukogu koosolekult 9. okt. 1929.a.

9. okt. s. a. pidas Kaubandus-tööstuskoja nõukogu oma koosolekut, mis esijoones oli pühendatud valimistega ühenduses seisvate küsimuste läbivaatamisele. Nõukogu kinnitas viimased muudatused valijate nimekirjas, mis nüüd lõpukujul valimisjaoskondadele välja saadeti.

Edasi võeti lõpukujul vastu alaliste ekspertide põhimäärused. Ekspertide instituudi loomise kohta Kaubandus-tööstuskoja juures võtsime sõna juba meie ajakirja eelmistes numbrites.

Üheks tähtsamaks küsimuseks nõukogu koosolekul oli „Osakaupa maksuga müügi seaduse“ kava arutaminc. See seaduseelnõu, mille järele eriti kaupmeeskond on tunnud suurt vajadust, on Kojas töötatud välja ja oli Koja nõukogus esimesel lugemisel.

Seni oli seisukord niisugune, et võlgu müüdüd asi sai ostja omanduseks kohe, olgugi et hind oli tasumata. Seda kasutati tihti kaupmehe tüssamiseks sel teel, et ostja võlgu ostetud asja edasi müüs, raha omandas ja kaupmehele midagi ei maksnud. Viimane võis ainult esineda kohtus tsiviilnõudmisega ostja vastu, kuid väga tihti ei ole ostjalt midagi võtta.

Uue „Osakaupa maksuga müügi seaduse“ kava järele ei läheks võlgu ostetud asi ostja omanduseks enne, kui selle eest kõik raha on tasutud, ja võlgu ostetud asja edasimüümine ja

muul viisil võõrandamine on karistatav kriminaalkorras.

Kui see seadus ellu viiakse, oleks kaupmeeste seisukord võrreldes praegusega tunduvalt parem.

Eeltööd Kaubandus-tööstuskoja valimisteks.

Üleriiklik Kaupmeeste Liit korraldab suur- ja keskaupmeeste valimisi.

Täieline kokkulepe üle riigi.

9. oktoobril s. a. pidas Üleriiklik Kaupmeeste Liit erakorralist üldkoosolekut, milline oli pühendatud peaaesjalikult Kaubandus-tööstuskoja valimistele. Kuna Liit koondab endas 1. ja 2. järgu kaupmeeste organisatsioone, siis tulid arutusele ka ainult Kojas valimised selles osas, mis puutub ülaltähendatud kaupmeeste esinduse valimisi.

Saavutati kokkulepe üle maa, millega ühinesid ka Saksa ja Juudi rahvusest kaupmeeste esindajad.

Koja 2. sektsiooni valimistel figureerib ainult üks ülemaaline nimekiri, märgusõna all „V a b a k a u b a n d u s“. Kõik kandidaadid on paigutatud kolmekümnesse kolmeliikmelisse nimekirja, kusjuures 30 kandidaati esinevad esikohtadel, nii et valijatel on võimalus anda oma hääl sellele kolmeliikmelisele häälegrupile, keda ta peab kõige kohasemaks. Üldse on kandidaate 32, kuid et siin on tegemist häälegruppidega,

võib mõnel teisel kohal seisval kandidaadil läbipääs olla võimaldatud.

Koosolek oli eriliselt üksmeelne ja asjalik. Ühise nimekirja seljataga seisab 1800 häält.

Kaubandus - tööstuskoja juure asutatakse laevasõidu ja merekaubanduse komisjon.

Sadamate ja merekaubanduse korraldamise küsimustes tuleb Kaubandus-tööstuskojal õige intensiivselt kaasa töötada. See töö puudutab peale laevasõidu ka eksport-importkaupmeeste, maaklerite, speditöörõide, töösturite kui ka kindlustusseltside huve. Seepärast on ette nähtud, et komisjoni tööd peale Koja meresõidu sekts. esindajate osa võtavad ka kaupmeeste, töösturite ja pankade ning kindlustusseltside sektsiooni esindajad.

Komisjoni ülesannetesse kuulub arutada sadamate tehnilise ja kaubandusliku korraldamise küsimusi, sadama kaubanduslike kombeid, tariife ja meresõidusse ning sadamatesse puutuvaid seaduseelnõusid, määrusi, konventsioone jne.

Teiste maade kaubandus-tööstuskodade juures on sellised erikomisjonid olemas ja töötavad edukalt ülemaal nimetatud küsimuste alal.

Kaubandus-tööstuskoja juure alaliste ekspertide instituut.

Kaubandus-tööstuskoja seaduse § 2 alusel asutatakse Koja juure alaliste ekspertide instituut ekspertide tegemiseks kaubanduse, tööstuse ja laevasõidu alal. Ekspertide põhimäärused olid Koja nõukogus 27. skp. juba teisel lugemisel. Ekspertid valitakse Kaubandus-tööstuskoja nõukogu poolt kolme aasta peale.

Kaubandus-tööstuskoja alaliste ekspertide tegevuse põhimäärused.

Kaubandus-tööstuskoja nõukogu poolt kinnitatud 9. oktoobril 1929. a. prot. 44/8.

I. Ekspertide tegevusalad ja ametisse võtmise kord.

§ 1. Kaubandus-tööstuskoja seaduse § 2 alusel valib Kaubandus-tööstuskoda käesolevates määrustes ettenähtud korras alalisi eksperte kaubanduses, tööstuses ja laevasõidus ettetulevate ekspertide tegemiseks, nagu a) kaupade hin-

damise ja tundmise, b) raamatupidamise, c) tehniliste ekspertide, d) nautiliste ekspertide, nagu: laevade laadimise, stovimise, navigeerimise jms., e) laevade ja laevamasinate ning esimeste kui ka teiste vigastuste hindamise, f) speditsoonide ja maaklerite, g) pangategevuse jne. alal.

§ 2. Ekspertid kannavad nime „Kaubandus-tööstuskoja alaline ekspert alal“ ning varustatakse sellekohase ametliku pitsatiga, mis sisaldab eneses nimetust „Kaubandus-tööstuskoja alaline ekspert“.

§ 3. Ekspertid valitakse Kaubandus-tööstuskoja nõukogu poolt kolme aasta peale.

§ 4. Ekspert annab Koja juhatusel kirjaliku töötuse kohuste erapooletu ja truu täitmise kohta järgmises vormis:

„Töotan oma allkirjaga, et Kaubandus-tööstuskoja alalise ekspertina . . . alal selle kohta käivad määrused ja tegevusega ühenduses olevad kohustused teadlikult ja truult täidan, andes oma arvamisi ekspertide puhul täiesti erapooletult ning oma parema teadmise ja arusaamise järele.“

Iga ekspert saab Koja juhatusel ja direktori allkirjadega eksperti-ametikirja.

§ 5. Eksperti volitused lõpevad lahkumisega Eestist või elukoha muutmiselega, kui ta on nimetatud teatava rajooni peale ja sellest lahkub, või tagandamisega eksperti kohalt, või jälle volituste mahapanemisega eksperti enda poolt.

Tagandada võib eksperti Koja nõukogu juhatusel ettepanekul juhul, kui ekspert oma kohuseid ei täida vastavalt nendele määrustele. Tagandamise otsus on lõplik.

II. Ekspertide tegevus ja selle järelevalve.

§ 6. Ekspertide tegevus allub Koja juhatusel järelevalvele.

§ 7. Ekspertide nõudmised tulevad saata Kaubandus-tööstuskojale, kes vastava ekspertide tegemiseks Koja nõukogu poolt valitud ekspertide hulgast nimetab harilikult kaks eksperti, võimalikult silmas pidades ekspertide järjekorda. Ekspertide nimed antakse palujale teada, kes nendega ise ühendusesse astub. Ekspert peab võimalikult viivituseeta ilmuma ekspertide tegemisele. Kui kaaluval põhjusel ekspertide tegemisele ilmumine on võimatu, peab ta sellest Koja teatama, kes uue eksperti määrab. Sel juhul kaotab ekspert oma järjekorra.

§ 8. Kui mõni asutus või eraisik soovib saada Koja ekspertide erapooletut otsust või kui üldseadused või määrused ette näevad erapooletu ekspertide nõutamist, siis on ekspertide ot-

sus maksev, kui ta on tehtud ühel häälel või häälele enamusega.

Kui ekspertide arvamised pooleks langevad, siis valivad nad omavahel Koja ekspertide hulgast ühe erapooletu. Sarnasel korral on otsustav enamuse arvamine. Ei suuda eksperdid erapooletu valikus kokku leppida, teatavad nad sellest Kojale, kes määrab erapooletu eksperdi.

§ 9. Küsimuste otsustamiseks, mis puudutavad kahe poole huve, võivad pooled omavahel kokku leppida, valides kumbki eksperdid ühesuuruses arvus Koja vastavate ekspertide hulgast ning sellekohasest soovist Kojale teatades. Ekspertide otsus on maksev, kui ta on tehtud ühel häälel või häälele enamusega.

Kui ekspertide arvamised pooleks langevad, talitatakse § 8 lõige 2 ettenähtud korras.

§ 10. Iga ekspertiis peab olema kirjalik, misjuures originaal-ekspertiis soovitavas arvus eksemplarides antakse huvitatud pooltele, ära-kiri aga saadetakse ekspertide poolt Kaubandus-tööstuskojale, kus nad vastavas kaustas alal hoitakse.

§ 11. Ekspertiise tuleb toimetada täieliku erapooletusega. Kui ekspert on otse või kaudsel teel asjast huvitatud, ei või ta ekspertiisi teha, sellest Kojale teatades. Sarnasel puhul määrab Koda järjekorras uue eksperdi.

§ 12. Ekspertiisid peab ekspert tegema võimaliku täpsuse ja asjatundlikkusega, tuues kirjelduses andmeid, mis on tarvilikud tehtud otsuse põhjendamiseks.

§ 13. Ekspersedid peavad nendele teatavaks saanud asjaolude suhtes kolmandate isikute vastu täielist vaikimist üles näitama.

III. Tasud.

§ 14. Tehtud ekspertiiside eest maksavad ekspertiisi nõudjad tasu, mille määrad vastavate ekspertiiside liikidele kindlaks teeb Koja juhatause ettepanekul Koja nõukogu.

Ajutiselt, kuni normide kindlakstegemiseni, lepivad pooled omavahel tasu asjus kokku.

Septembrikuu teisel poolel registreeritud uued firmad.

1. Bernhard Adamson, Tüiril, toiduainete-kauplus.
2. Tõnis Adamson, Lelle v., õllekauplus.
3. Jaan Akmann, Kõnnu v., talurahva-kauplus.
4. Karolina Aleksonok, Tallinnas, valmisriietekauplus.

5. Marie Allas, Rakveres, toiduainete-kauplus.
6. August Anton, Vastseliina v., jahuveski.
7. Karl Arens, Sõmerpalu v., väikekauplus.
8. Kusta Arjukene, Kastre-Võnnu v., koloniaalkauplus.
9. August Arnover, Lähtru v., saeveski.
10. Voldemar Brandt, Tartus, toiduainete- ja piimakauplus.
11. Evald Brendel, Palmse v., liha- ja vorsti-kauplus.
12. Raimond Busch, konservitööstus „Ops“, Tallinnas, konservitööstus.
13. Aleksander Buschmann, Laura v., vesi-veski.
14. Marie Bärengrub, Tallinnas, toiduainete-kauplus.
15. Johannes Bürger, Lehtse v., õllepood.
16. Anna Christjanovitsch, Tallinnas, kudumistööstus.
17. Maria Derjabin, Nõmmel, toiduainete-kauplus.
18. Meta Domingo, Tallinnas, toiduainete-kauplus.
19. Johan Duberg, Tartus, toiduainete-kauplus.
20. Aliide Ehrenbusch, Tartus, toiduainete-kauplus.
21. Arnold Eljas, Vaivara v., vürtspood.
22. Alvine Eller, Ulila v., vürtspood.
23. Voldemar Ellert, Liigvalla v., vorsti-tööstus.
24. Liisa Evert, Tallinnas, toiduainete-kauplus.
25. Helene Ever, Veinjärve v., pagariäri.
26. Marie Feldmann, Võhma al., moe- ja pudukauplus.
27. Mescha Ferdmann, Narvas, toiduainete-kauplus.
28. Ella Frank, Kasaritsa v., talurahva-kauplus.
29. Zeld Gehn, Narvas, pudukauplus.
30. Hans Golding, Võisiku v., küttepuudemüük.
31. Johannes Grenbaum, Vihterpalu v., sega-kauplus.
32. Magda Grüner, õllekauplus „Liiva“, Kurna v., õllekauplus.
33. Johannes Gustavson, Jäärja v., metsa-tööstus.
34. Helene Gutpelz, Tartus, toiduainete-kauplus.
35. Peet Haas, Vana-Vändra v., masinate ja jalgrataste edasimüük.

36. Karl Hallik, Tartus, toiduainete- ja piima-kauplus.
37. Pauline Hallikas, Narvas, vorsti- ja piimakauplus.
38. Nikolai Hannus, Tallinnas, lihakauplus.
39. Jaan Hansmann, Tartus, toiduainete-kauplus.
40. Reinhold Hendrikmann, Tõrvas, restoraan.
41. Ferdinand Hermlin, Antsla al., saeveski.
42. Dora Herzberg, Viljandis, õmblustöö-koda.
43. Herbert Hilep, Kasaritsa v., väikekauplus.
44. Anna Hiller, Tartus, lihapood.
45. Johannes Hirtentreu, Paides, toidu-ainetekauplus.
46. Osip Hlomov, Kulje v., segakauplus.
47. Roman Holostoff, Rootsi-Virtsus, ehitus-tööd.
48. Johan Härm, Pärsti v., toiduainete-kauplus.
49. Hugo Hõbbe, Kooraste v., väikekauplus.
50. August Ilves, Tartus, toiduainetekauplus.
51. Kaarel Isvostschik, Narva-Jõesuus, vürtspood.
52. Hugo Jahu, Põlgaste v., väikekauplus.
53. Marie Jakobson, Orajõe v., toiduainete-kauplus.
54. Voldemar Jalas, Erastvere v., koloniaal-kauplus.
55. Sinaida Jankovskaja, Nõmmel, puu-hoov.
56. Arnold Jansen, Tallinnas, kelladekauplus.
57. Jüri Jensen, U.-Vändra v., toiduainete ülesostmine.
58. Anna Johanson, Tallinnas, koloniaal- ja saiakauplus.
59. Martha Johanson, Antsla al., villakraasi-mise ja ketramise tööstus.
60. Elts Joot, Tallinnas, toiduainetekauplus.
61. Hans Juurik, U.-Võidu v., segakauplus.
62. Voldemar Hermann Jürgens, Tartus, toiduainete- ja piimakauplus.
63. Karl Jürgenson, Tartus, toiduainete-kauplus.
64. Johan Kaer, Pärnus, toiduainetekauplus.
65. Eduard Kala, Rápina v., segakauplus.
66. Jaan Kala, V.-Suislepa v., segakauplus.
67. Maks Kalberg, Elvas, koloniaal-, pudu-ja ehitusmaterjalikauplus.
68. Caesar Kaljo, Kuresaares, segakauplus.
69. Marie Kalm, Tallinnas, pudu- ja kirjutus-materjalikauplus.
70. Schleime Kaplan, Võrus, mütsikauplus.
71. Natalia Kapsi, Kuresaares, koloniaal-kauplus.
72. Jaan Kargaja, Valgas, põllusaaduste-kauplus.
73. Gustav Karing, söögimaja „Viru keller“, Tallinnas, söögimaja.
74. Theodor Karlov, Audru v., talurahva-kauplus.
75. Marta Karotam, Tallinnas, toiduainete-kauplus.
76. Karl Karu, Elvas, pagariäri.
77. Karl Karukepp, Koonga v., kauplus.
78. Karl Kask, Ahja v., mütsikauplus.
79. Rosalie Kerra, Valgas, liha- ja vorsti-kauplus.
80. Liisa Kill, Tallinnas, toiduainetekauplus.
81. Karl Kirk, Tartus, chitustööd.
82. Axel Koch, Tartus, limonaditööstus.
83. Gertrud Koch, Tartus, naisterahva küba-rate- ja pudukauplus.
84. Jaan Kolli, Tartus, toiduainetekauplus ja leivakupsetamine.
85. Peeter Kõmbe, Tallinnas, kingsepätööstus.
86. Voldemar Kool, Tallinnas, toiduainete-kauplus.
87. Johanna Kopp, Viljandis, toiduainete-kauplus.
88. Liisa Kortmann, Tallinnas, toiduainete-kauplus.
89. Anna Kosenkranius, Kilingi v., koloniaal- ja toiduainetekauplus.
90. Gustav Kossar, Häädemeeste v., pagari-äri.
91. Johannes Krahe, Tallinnas, teras-, raua- ja ehitustarvetega kauplemine.
92. Alfred Krašna, Petseris, toiduainete-kauplus.
93. A. Kuhlmann ja Ko., Balti Naftaühing „Baltonafta“, Tallinnas, naftasaaduste müük.
94. Helmi Kuisk, Tallinnas, kübaraäri.
95. Alma Kõiv, Tartus, toiduainetekauplus.
96. L. Laigar ja Ko., Tallinnas toiduainete-kauplus.
97. Emilie Martinson, Olustvere jaamas, segakauplus.
98. Helene Men-Minn, Tallinnas, toidu-ainetekauplus.
99. Johan Märtson, Viljandis, hotell-res-toraan.
100. August Oja, Ranna v., vürtsikauplus.
101. Ella Ots, Tallinnas, toiduainetekauplus.
102. Hugo Reeman, Hellenurme v., sega-kauplus.

103. Teofil Ruto v, Tallinnas, lukusepatöökoda.
 104. Paul Sander, Tallinnas, kaubanduskontor.
 105. Marta Tahvel, Tallinnas, toiduainete-
 kauplus.
 106. Martin Verlin, Tallinnas, sidumismater-
 jali ladu.
 107. Hirsch Zivjan, Tartus, pudu- ja pesu-
 kauplus.

Septembrikuu teisel poolel te- gevuse lõpetanud firmad.

1. Anna Christjanovitsch, Tallinnas,
 kudumistööstus.
 2. Ervin Engel, Tartus, limonaditööstus.

3. Siimon Feimann, Tartus, lihakauplus.
 4. Ed. Haugas, Tallinnas, toiduainete-
 kauplus.
 5. Ferdinand Hermlin, Antsla alevis, sae-
 veski.
 6. S. Jürgenson, Tallinnas, toiduainete-
 kauplus.
 7. M. Karotam, Tallinnas, toiduainete-
 kauplus.
 8. Johan Kivisep, Lehtse vallas, sega-
 kauplus.
 9. J. Kortmann, Tallinnas, vürtsipood.
 10. L. Kossov, Tallinnas, värvi-, rohu- ja
 kiviõudekauplus.
 11. Joh. Kuisk, Tallinnas, kübaraäri.
 12. L. Laigar, Tallinnas, toiduainetekauplus.

Abieluvaranduse lahutamise lepingud.

Varanduse lahutajate nimed	Mis ajast	Rõhi Teat. lisa nr. nr	Elukoht
Haimann, Samuel Tobiase p. ja tema abikaasa Gitty Haini t. sünd. Goldmann	31. I. 29.	R. T. I. nr. 42. 4. VI. 29.	Tartu, Turu t. 20.
Mauritz, Vilhelm Hansu p. ja tema abikaasa Julie Jaani t. sünd. Reinek	6. XII. 28.	"	Otepää al., Turg 1.
Tallmeister, Jakob Pritsu p. ja tema abikaasa Liine Jaani t. sünd. Kilk	21. I. 29.	"	Tartum. K.-Võnnu vald.
Kaur, Peeter Peedu p. ja tema abikaasa Olga Hendriku t. sünd. Orn	3. V/III. 28.	"	Tartum., Pühajärve v.
Riis (Ries), Herman Teodori p. ja tema abikaasa Hilda Tõnise t. sünd. Vingissar	14. V. 29.	R. T. L. nr. 45 13. VI. 29.	Tallinn, U. Tatari 4-3.
Kebja, August Jakobi p. ja tema abikaasa Imanne Joosepi t. sünd. Vilipson	17. IX. 28	"	Tartum., Ahja vald.
Teder, Jaak Märdi p. ja tema abikaasa Kadri Jaani t. sünd. Urus	10. IV. 29.	"	—
Indrikson, August Villemi p. ja tema abikaasa Akulinu (Akiliina) Antoni t. sünd. Kamp	11. V. 29.	R. T. L. nr. 46 15. VI. 29.	Saue vald, Tuuleveski t.
Treier, Arnold Antoni p. ja tema abikaasa Ma- rie Jaani t. sünd. Tuil	9. VI. 28.	"	Harjum., Rapla vald.
Poltimäe, Gustav ja tema abikaasa Emilie Ju- hani t. sünd. Klausen	25. IV. 29.	"	Tallinn, Katusepapi 21.
Birck, Rogdan Karli p. ja tema abikaasa Alek- sandra Aleksei t. sünd. Põilina	22. VI. 28.	"	Tallinn, T.-Kuninga t. 14.
Rumberg, Johann ja Pedriks, Ida	16. IV. 29.	"	esim: Tallinn, S. Kloostri 22. teisel: Rakvere, Pikk t. 9.
Rätsep, Madis Jaani p. ja tema abikaasa Anna- Marie Mihkli t. sünd. Martinson	22. IV. 29.	"	Tallinn, Bekkeri teh. 9-32.
Rogovsky, Meier Seligi p. ja neiu Klompus, Chasse Eliase t.	28. VII. 28.	"	Tallinn, Uus t. 24.
Veidenbaum, Jakob ja neiu Vahtel, Eka- terina	25. IV. 29.	"	esim: Tallinn, Jakobi 2-6. teisel: " Puuvilja 4.
Müllerstein, Hendrik ja tema abikaasa Juulie, sünd. Older	30. IV. 29.	"	Tallinn, U. Kalamaja 13.

Varanduse lahutajate nimed	Mis ajast	Riigi Teat. lisa nr. nr.	Elukoht
Tõmp, August ja tema abikaasa Elisabeth, sünd. Sillaots	26. II. 29. 8. IV. 29.	R. T. L. nr. 46 15. VI. 29.	Läänem., Kalju vald. 1) Tallinn, Maakri t. 2. 2) , Kõhleri 12.
Strasch, Vulf ja neiu Koslovsky, Anna			
Tark, Johannes Gustavi p. ja tema abikaasa Emilie Johani t.	17. I. 29. 13. IV. 29.	" "	1) Narva, Vestervalli vangla. 2) Virumaal, Udrias Virumaal, Pada val.
Tell, Karl ja Braun, Rosalie			
Pantelejeff, Aleksander ja neiu Blumenfeldt, Gretchen	2. V. 29.	R. T. L. nr. 50	Tallinn, Pikk t. 36.
Kirschfeldt, Karl-Richard Mihkli p. ja Koll, Karin Eduardi t.	30. XII. 28.	"	1) Tartu, Tiigi t. 15. 2) " Aleksandri t. 63.
Loog, Jaan Karli p. ja tema abikaasa Pauline sünd. Viilup	5. IX. 28.	"	Tartum., Luke vald.
• Säre, Karl Jakobi p. ja tema abikaasa Marie Enno t.	24. I. 29.	"	Tartu, S. Kaar 20.
Johanson, Friedrich Peetri p. ja neiu Kangro, Helmi Juhani t.	12. VI. 28.	"	Võrum., Vast-seliina v.
Sternfeldt, Jaan Jaani p. ja tema abikaasa Elma-Adele-Ros'ne Gustavi t. sünd. Kana	12. V. 29.	"	Tartu, Narva t. 56.
Bamberg, August Karli p. ja tema abikaasa Anna-Rosalie Mardi t. sünd. Metlik	28. VI. 29.	"	Mustvee al. Tartum.
Käär, Jüri Mardi p. ja tema abikaasa Selma Villemi t. sünd. Bakhoff	23. II. 29. 19. III. 29.	" "	S. Jaani al., Ilmatari nr. 1. —
Tobi, Hans Johani p. ja Sukk, Anna Johani t. Pitkart, August Jaani p., ja tema abikaasa Anna Jaani t., sünd. Vares	16. V. 29.	"	Viljandi, Jakobsoni 14.
Kallinen, Aleksander Matvei p., ja tema abikaasa Alma Jaani t, sünd. Olde	10. IV. 29.	"	K.-Nõmme al., Homniku t.4.
Tõnisson, August Mardi p., ja tema abikaasa Liidia Jaani t, sünd. Devits	10. IV. 29	"	—
Uustalu, Karl Mihkli p., ja tema abikaasa Anna Juhani t., sünd. Kiisk	10. IV. 29.	"	Kaclaste v. Reinu t.
Ilves, Minna Hansu t., ja tema abikaasa Aleksander Johani p.	8. V. 29.	"	Kaarli v., Kõrve talu.
Rosenblatt, Hans Peedi p., ja tema abikaasa Anna Jaani t., sünd. Rosslender	10. IV. 29.	"	Viljandimaal, Vastemõisa v.
Lilienthal, Hans Mardi p., ja Aduson, Emilie-Katarina	17. XII. 28.	"	—
Niinberg, Eduard Tõnise p., ja tema abikaasa Pauline Tõnise t, sünd. Loorberg	6. IV. 29.	"	Vaivara vald, Kannuka k.
Miller, Karl Jüri p., ja tema abikaasa Alide-Antonie Karli t, sünd. Kermas	25. V. 29.	R. T. L. nr. 52 5. VII. 29.	Tallinn, Lutri 12-11.
Torokvei, Aleksander, ja tema abikaasa Ella, sünd. Habek	25. V. 29.	"	Tallinn, Tornimäe t. 6.
Tattermann, August, ja tema abikaasa Alide, sünd. Kranberg	25. V. 29.	"	Paldiski, Mere t. 28.
Sakk, Viktor Jaagu p., ja tema abikaasa Marie Jüri tütar, sünd. Kalm	6. III. 29.	R. T. L. nr. 55 16. VII. 29.	Viljandim., Päre vald.
Link, Hans Jaagu p., ja tema abikaasa Anna Jaani t., sünd. Park	10. IV. 29.	"	Viljandim., Mustla al.

Varanduse lahutajate nimed	Mis ajast	Riigi Teat. lisa nr. nr.	Elukoht
Volt, August Peedi p., ja tema abikaasa Amanda Priido t., sünd. Peimann	6 III. 29.	R. T. L. nr. 55 16. VII. 29.	—
Palu, Jaan Ado p., ja tema abikaasa Johanna Märdi t., sünd. Raba	10. IV. 29.	„	Viljandim., Päri vald.
Lilienberg, Johannes, ja tema abikaasa Loviise, sünd. Saeberg	12. VII. 29.	R. T. L. nr. 56 19. VII. 29.	Harjum., Kloostri vald.
Raag, Peeter, ja tema abikaasa Alide Karli t., sünd. Kõnd	21. II. 29.	„	Tartum., Tammistu vald.
Graeff, Eduard-Karl-Julius Karli p., ja tema abikaasa Marie-Pauline-Elisabet Karli t., sünd. Vidik	22. II. 29.	„	Tartu, Tähe 34.
Org, Eduard-Julius Jaani p., ja tema abikaasa Johanna Villemi t., sünd. Hammer	9. III. 29.	„	Valk, Võru t. 10
Kirsch, August Hansu p., ja tema abikaasa Vilhelmine, sünd. Lillifeldt	10. IV. 29.	„	—
Jõks, Samuel, ja tema abikaasa Rosalie, sünd. Konik	6. III. 29.	„	—

Õiendus.

„Kaubandus-tööstuskoja Teatajas“ nr. nr. 7—14 ilmunud abieluvaranduse lahutamise lepingute nimestikus on kolmanda lahtri pealkirjana trükitud „R. Teat.“ nr. nr., peab aga igalpool olema „R. Teat. lisa“ nr. nr.; samuti on paaris kohas eksikombel märgitud ebaõiged R. Teat. lisa nr. nr. —

„Kaubandus-tööstuskoja Teatajas“ nr. 10:

nimestiku 3. lahtri viimases reas seisab R. T. nr. 36, peab olema R. T. l. nr. 32.
„ 3. „ üheksandas „ „ R. T. nr. 38, „ „ R. T. l. nr. 31.

„Kaubandus-tööstuskoja Teatajas“ nr. 14:

nimestiku 3. lahtri esimeses reas seisab R. T. nr. 45, peab olema R. T. l. nr. 37.
„ 3. „ üheksandas „ „ R. T. nr. 48, „ „ R. T. l. nr. 40.
„ 3. „ viimases „ „ R. T. nr. 49, „ „ R. T. l. nr. 41.

Palume lahkesti õiendada.

Majanduslikke teateid kodu- ja välismaalt.

Riigi laenud ja toetused asunikele.

Agraarreformi läbiviimisega ühenduses tekis päevakorda ka asunikkude toetamine rahaliselt. Mõisate hooned kõlbasid ainult osaliselt asunikkude tarviduste rahuldamiseks ja ka ülevõetud inventar osutus puuduliseks. Asunikkudele tuli anda võimalusi eluhoonete ja inventari soetamiseks.

Kuni 1. jaan. 1929. a. on 31.371 asuniku majapidamist saanud ehituslaenu 9,2 milj. kr. eluhoonete ja 4,8 milj. kr. lautade püstitamiseks, seega kokku kr. 14,0 miljonit. Peale selle on asunikud saanud riigilt ehitusmaterjali alandatud hinnaga kokku 3,7 milj. kr. eest, kuna selle materjali turuhind ulatub 10,9 milj. kroonile. Inventari muretsemiseks on asunikkudele antud

laenu kr. 1,6 miljonit, kuna maaparanduse laenud ulatuvad 0,7 milj. kroonile. Üldse on asunikud riigilt pikaajalisi toetuslaene saanud ümmarguselt 27,3 milj. krooni.

Hädaabitööd.

Tööpuudus annab ennast tunda ainult talvekuudel, kuna suvel meil võiks pigemini juttu olla tööliste puudusest. Suvel leiavad inimesed tööd ehitustegevuse alal, põlevkivitööstuses, turbarabades, telliskivitehastes, põllutöös ja saeveskites, kuna talvekuudel omavalitsusasutised riigi summadega korraldavad hädaabitööd. 1928./29. a. (detsembrist maikuuni) ulatus registreeritud töötä tööliste arv Eestis 4678 peale, millises arvust 1939 inimest leidsid teenistust hädaabitöödel. Hädaabitööde peale on keskmiselt välja antud

550.000 kr. aastas. Möödunud talvel ulatus päevapalk nendel töodel — meestele 1,40 ja naistele 1,20 kr. Tükitööga teenisid töölisel kaheksatunnilise tööpäeva juures 2 krooni päevas.

N. M. K. Ü. keelte kursused.

Keelte kursuste sügisene semester algab 23. sept. s. a. Kava kokkuseadmisel on püütud järjestada rühmade tööd nii, et igal endisel kursuslasel avaneb võimalus jätkata keele õppimist. Samuti on lektorite suhtes jäädud peatuma endiste õpetajate juures, kes on kogenud oma töös — praktilise keele õppuse alal. Kavas on:

Inglise keel — üldkursus — lektor F. Uiman. 7 rühma. Tunnid 3 korda nädalas. Edasijõudnuile algas kursus 23. ja 24. sept., algajaile — 25. sept. s. a.

Prantsuse keel — lektor W. Chevallier. 3 rühma. Tunnid 3 korda nädalas. Kursus algas 26. sept. s. a.

Saksa keel — lektor H. Punga. 3 rühma. Tunnid 3 ja 2 korda nädalas. Kursus algas 24. sept. s. a.

Soome keel — lektor H. Oikarinen. 2 rühma. Tunnid 2 korda nädalas. Kursus algas 24. sept. s. a.

Eesti kirjakeel — lektor E. Peterson. 1 rühm. Tunnid 2 korda nädalas. Algas samuti 27. sept. s. a.

Rühmad on ette nähtud algajaile ja edasijõudnuile mitmes ulatuses. Soovikorral avatakse Eesti keele rühm muulastele E. Petersoni juhatusel ja Inglise konversatsioon- ning korrespondents-rühmad mr. T. Hoskins'i juhatusel. Tasu semestri eest on endine, s. o. 14 krooni, kui tunnid on 3 korda nädalas, ja 10 kr., kui tunnid on 2 korda nädalas. Soome keele eest on tasu 3 kr. Viimane kursus korraldatakse Soome saatkonna lahel kaasabil. Inglise keele ringi õhtud on nüüd igal reedel kella 7.50—9.00. Juhatab mr. M. Nestle.

Juhime neile kursustele ärirahva tähelepanu.

Tollide tõstmine Ühisriikides.

New-Yorgist saabunud teadete järele on tollide tõstmise küsimus seal lahkavamisi tekitanud. Ollakse nõus põllumajanduse kaitsetollidega, kuid tollide tõstmisele tööstuse toodetelt suhtutakse õige skeptiliselt. Tollide tõstmise vastu on peamiselt auto-, raadio-, filmi- ja õli-töösturid, kelle tooted etendavad väljaveos suurt osa. Kõrgendamist pooldavad tekstiil- ja jala-

nõudetöösturid, kes valmistavad kaupu peamiselt siseturu tarvis. Teistel aladel nõuavad tollikaitset ainult väiksemad vabrikud, kuna suurtööstused suudavad väliskaupadega edukalt võistelda.

Tollide tõstmist vastustavad ka suurkapitalistid, kes oma kapitale on hulgaliselt paigutanud väljaspoole Ameerikat, peamiselt neisse tööstustesse, mis veavad oma tooteid Ameerikasse sisse. Tollide kõrgendamine mõjuks loomulikult halvasti neile tööstustele.

Tollide küsimus näib ka Ühisriikides kujunevat lahkavamiste objektiks, nagu see on ka loomulik.

—o.

Inglismaa ostab Vene metsasaadusi.

Prantsuse eriajakiri „Bois et Résineux“ kirjutab:

Moskvast teatakse 12 suure metsasaaduste import-eksportfirma esindaja saabumisest Venemaale. Need ärid, kes juba kauemat aega on arendanud suhteid Venega, tahavad kohal tutvuda väljaveo võimalustega.

Inglismaa kuulub Venemaa metsasaaduste suuremate ostjate hulka. 1928. a. müüs Venemaa sinna 300.000 stand. saetud metsasaadusi, 85.000 vana silda paberipuid, 250.000 plaati vineeri jne. Väljaveo rahaline väärtus tõusis 5 milj. naelsterlingini.

—o.

Euroopa viljasaak ületab ootused.

Viimasel ajal on nisuturul valitsenud vaikus, mis on tingitud saagilootuste paranemisest Argentiinas, kus on olnud sadusid. Ühel ajal kuuldu, et Austraalias valitseb suur kuivus. Peamiselt on turgu mõjutanud Euroopa tagasihoidlikkus. Vilja korjamise edenedes selgub nimelt, et viljasaak on kogu Euroopas parem kui oodati. Prantsusmaal, Itaalias ja ka mujal ületab tegelik viljasaak kalkulatsioonid.

Rukki sissevedu Euroopasse on seni olnud äärmiselt väike. Saksa rukkisaak on kvaliteedi poolest haruldaselt hea.

Hea on saak ka Kanadas. Ainult maisi saadakse vähem kui oodati.

—o.

Soome:

Soome kaera- ja kartulisaak on öökülmade tõttu viimastel päevadel halvenenud. Öökülmad järgnesid üksteisele mitu korda üle kogu Soome; kuna kaer veel haljas oli, sai see kõvasti kannatada. Seeme on ägatahes täiesti rikutud, arvatakse, et kaerasaak veel halvem on kui l. a.

Seemnekaera tuleb välismaalt sisse vedada. Sa-
muti on öökülmadest kartulipealsest mustaks kül-
manud ja seega kartuli kasvamine seismas.

Kartuliturg. Soodsate ilmade tõttu viimasel
nädalal on kartulivõtt hästi edenenud ja on juba
uusi kartuleid rohkesti turule toodud. Hinnad
ei ole veel kindlaks kujunenud, mis harilikult
sünnib alles oktoobri lõpul, kuid nüüdki võib ju-
ba hindade suhtes ennem langemis- kui tõusu-
suunda tähele panna. Lõuna-Soomes maksavad
ülesostjad põllumeestele 50—55 Smk. hektost.
Rahapuuduse pärast müüvad talupojad veel oda-
vamaltki. 24. sept. olid kaitsväe kartuli sisse-
ostud Helsingis vähempakkumise teel. Pakku-
miste hinnad olid 41—55 Smk. hektost, mis vas-
tab umbes 60—80 penni kg. eest. E e s t i kar-
tuleid on müüdud seni 65—70 penni kilogramm
purjekatelt, nõudmine on aga väike. Käesoleva
aasta kartulisaaki Soomes hinnatakse vähe üle
keskmise. Praegusi madalaid hindu seleta-
takse põllumeeste suure rahapuudusega, kes oma
tooteid on sunnitud kiires korras rahaks muut-
ma.

Suurem pankrotijuhtum praeguse majan-
dusliku depressiooni ajajärgul on „Suomen Nah-
katehtaitton Keskus O/Y“ maksujõuetus, mis

26. sept. kohtu poolt ametlikult otsustati. See
o/ü asutati 1917. a., põhikapital oli 9 milj. Smk.,
l. a. äriläbikäik 121,4 milj. Smk. O/ü kauples
toornahkadega. Toornaha hindade langemisel
sai o/ü viimase poole aasta jooksul 8 milj. Smk.
kahju.

Soome jalanõudetööstus raskustes.

Soome jalanõudetööstuse seisukord on paaril
viimasel aastal järjest halvenenud. Väiksemad
tööstused sulevad oma ukse, suuremad vähendavad
tööpäevi. Üldiselt oldi sunnitud vähendama too-
dangut 25% võrra möödunud aastaga võrreldes.

Raskused on tingitud üldise majandusliku
seisukorra pinevusest. Osalt olevat selles süüdi
ka liig madalad tollid. Jalanõudetööstuse esinda-
jad nõuavad kaitsetolle. Senise 12 Smk. asemel
kilogrammilt peaks toll olema vähemalt 25 Smk.
kilolt. Kuid praegune valitsus on seni suhtunud
töösturite palvesse eitavalt. Uues tollitariifis
jäeti jalanõude toll endiseks. —o.

Haiguskindlustuse seadus demoraliseerib.

Haiguskindlustuse seadus puudutab kõige-
pealt tööandjaid. Soomegi eduskund on asja aru-
tamisel leidnud sellises laialdases sotsiaalseaduses

SAKU ÕLLETEHAS A.-S.

ASUT. 1876.

*

PÕHIKAPITAL — Kr. 1.500.000.—

JUHATUS — TALLINNAS

*

PEALADU TALLINNAS, S. KLOOSTRI 10/12

TEL. 17-48, 32-86

hulga vigu, mis raskendavad tööandja seisukorda ja asetavad temale uusi raskusi. Haiguskindlustuse koormatus ulatub ka kõige väiksema ettevõtja peale.

Osalt neil põhjustel ei saavutanud haiguskindlustuse seadus endises eduskunnas küllaldaselt suurt hääleteenamust ja jäi ootama uue eduskunna kokkutulekut. Praegu alanud istungjärk peab lahendama ka selle Gordiuse sõlme.

Vahepeal on ka need ringkonnad, kes seni pimedalt haiguskindlustuse loomist nõudsid, hakanud kaaluma selle paheid. Selle „ärkamise“ põhjustas suurel määral suvel peetud arstide kongress, millest osa võtsid ka välismaade meedikud ja millel arutati ka haiguskindlustuse seadust arstide seisukohalt.

Kongressil peetud loengutel toodi seaduse negatiivse küljena kõigepealt ette selle demoraliseerivat mõju. Välismaa arstide informatsioonist selgus, et haiguskindlustuse seaduse maksimisel leiab aset massiline haiguste teesklemine. Nende kasv on aasta-aastalt olnud tähelepanu vääri. Isegi arstid, kellele suuremaid teenimisvõimalusi pakub haiguste teesklemine, ei suuda alati kiusatusele vastu panna. Sarnase olukorra juures ähvardavad haiguskindlustuse seaduse teostamise kulud kalkulatsioonide ületada.

Võib-olla asub Soome eduskund neil põhjustel mainitud seaduse suhtes eitavale seisukohale.

— o.

Rootsi:

Rootsi kaubalaevastik.

Üsna hiljuti avaldatud andmete järele tõusid Rootsi kaubalaevastiku bruttosissetulekud 1928. a. 289,9 miljonile kroonile, millest 263,8 milj. krooni langeb prahtide arvele. Stokholmi Boström-liinide kontori juhataja Birger Zander esines hiljuti kõnega Rootsi meresõidu ühingu, milles ta rõhutas Rootsi kaubalaevastiku tähtsust rahvamajanduses. Rootsi kaubalaevastiku ajalugu algab Gustav Waasa ajast, s. o. 16. sajangust. 1830. aastast peale peetakse Rootsis ametlikku kaubalaevade registrit. 1830. aastal oli Rootsis 1841 kaubalaeva, peamiselt kõik

purjekad — kogusummas 130.000 netto-reg-tonni. 1913. aastal ulatus Rootsi kaubalaevastik 2826 üksusele kogusummas 1.204.294 brutto-reg-tonni ja 1929. a. alul 2503 üksusele kogusummas 1.571.329 brutto-reg-tonni, millest 1.095.599 tonni langes auru-, 383.405 tonni mootor- ja 92.325 tonni purjelaevade arvele.

1913. a. oli kaubalaevastiku koguväärtus 194 milj. kr., 1929. a. aga juba 420 milj. krooni. Kaubalaevastikus töötavate inimeste arv praegu ulatub 23.000 peale. Prahtidest võeti möödunud aastal sisse 85% välismaa sõitudest. Mis puutub Rootsi tööstussaaduste väärtusesse, siis asub laevasõit neljandal kohal.

Saksamaa:

Saksa libiseb tuletikutrusti rüppe.

125 milj. rmk. laenu 50 a. peale.

„Deutscher Volkswirt“ kuuleb lähemalt tuletikumonopoli Saksamaal. Valitsuse ja Rootsi trusti vahelised läbirääkimised on seni käsitanud sündikaadi struktuuri. On tahetud täiendada 1927. a. seadust. Siiski ei ole mõeldud anda Saksa tuletikumonopoli Rootsi tikutrustile. Trusti ja Saksa aktsiate suhe monopoli-aktsiaseltsis oleks 50:50, kuid veto-õigus jääks riigile.

Monopoliaktsiaselts vähendaks, kui tarvis, Saksa tehaste toodangut ja veaks tikke sisse ainult hädakorral. Riik määraks endiselt hinna en detail müügis. Kui kõrgendada tikkude hinda 5 penni toosi pealt, kasvaks monopoliaktsiaseltsi puhaskasu õige palju. Puhaskasust läheks kõigepealt osa trusti poolt antud 5 milj. rmk. suuruse laenu protsendiks. Aktsionärid saaksid 8% dividendi ja riik temale määratud osa, umbes 6 milj. rmk. Ülejääk, mida arvestatakse umbes 6—8 milj. rmk., tuleks jagamisele trusti ja riigi vahel. Esialgsede kalkulatsioonide järele saaks riik 10 ja trust 3 milj. rmk.

Senistel läbirääkimistel määrati laenu suurus 125 milj. rmk. Saavutati kokkulepe ka kustutusaja suhtes, mis oleks 50 a. Kuid lahkarvamised tekkisid protsentides.

— o.

Tolliteateid.

Tollikomitee otsusi.

Avaldatakse teadmiseks, et tollikomitee otsustas tunnistada:

I A. Sisseveotariifis.

Puust käsiloots koosneb puust külgedest, naeltega külgedele kinnitatud nahast, lõõtsast ja

raudplekist õhujuhtijast torust, t. t. § 61 p. 5 alla kuuluvaks kui puust teos nahaga üle tõmmatud (t.-k. otsus nr. 3090 — 11. sept. 29. a.).

Kunstlikkude kivide tugevuse proovimise aparaat, ligilisaatud joonestuse järele, t. t. § 167 p. 1-a alla kuuluvaks kui aparaat eraldi nime tamata (t.-k. otsus nr. 3088 — 11. sept. 29. a.).

Laste mängukaardid „Must Peeter“, pakitud ümbrikusse, mis valmistatud papiriba otsade kokkukleepimise teel, t.-t. § 177 p. 6 alla kuuluvaks kui kartonaažtöö (t.-k. otsus nr. 3081 — 11. sept. 29. a.).

Papist kohver, seest kaetud puuvillasest riidest voodriga, kohvril metallist lukud ja käepideme alused, t.-t. § 177 p. 6 alla kuuluvaks kui kartonaažtöö (t.-k. otsus nr. 3080 — 11. sept. 29. a.).

Saapapinsolid, mis koosnevad: papist, millele on kleebitud hõre puuvillane riie, ja korgist, kork ja papp ühendatud puuvillasest riidest palistusega, t.-t. § 194 p. 1 + 10% alla kuuluvaks, samal alusel kui vahariidest teosed, palis-

tatud, kohaldades t.-s. § 216 (t.-k. ots. nr. 3082 — 11. sept. 29. a.).

Silmkoetud villased mütsid (barett), mille alumisse ääre põimitud kumminiitidega puuvillane või siidpael, t.-t. § 204 p. 3-a alla kuuluvaks (t.-k. otsus nr. 3092 — 11. sept. 29. a.).

Võrgutaoline turukott, valmistatud puuvillasest lõngast silmkudumise teel, koti suu osalt palistatud puuvillase paelaga, millele on kinnitatud rauast rõngaste abil põimitud käepide, t.-t. § 204 p. 3-a + 10% alla kuuluvaks kui puuvillased silmkoetud teosed, palistatud (t.-k. otsus nr. 3086 — 11. sept. 29. a.).

Alla k. H. Kukki, tollidirektor.

Turgude ülevaade.

Seisukord rahaturul.

Kuigi sügissesoon ärialal on võrdlemisi elav, on rahaturul vaevalt märgata muutust. Müüakse enamalt jaolt võlgu, kusjuures maksud mitte alati õigel ajal ei järgne. Ühenduses lõikuse realiseerimisega on maal olukord siiski paranenud, kuid näib siiski, et kevadel saadud seemnevilja laene, milliste tähtaeg möödub oktoobris, tuleb pikendada.

Arvesse võttes raha kallinemist rahvusvahelisel rahaturul on ka Eesti Pank otsustanud 3. oktoobrist diskontot ½ % võrra tõsta. Uus protsendi määr 3-kuuliste vekslite pealt ulatub nüüd 8% aastas. Erapangad Tallinnas on otsustanud

oma protsendimäärasid mitte tõsta (3-kuulised vekslid 11% aastas).

Aja jooksul 23. augustist 23. sept. on Eesti Panga kattevarad 27.24 milj. krooni pealt tõusnud 27.30 milj. kroonile. Laenu näitavad sama aja jooksul kasvu 25.82 milj. kr. pealt 25.95 milj. kroonile. Hoiusummad on aga 14.74 milj. kr. pealt vähenenud 14.55 milj. kroonile.

Panga põhikirja alusel peab pank 1. jaan. 1930. a. omandama eraaktsiapanga iseloomu, s. t., et aktsiad, mis olid seni riigi käes, peavad olema nimetatud tähtajaks müüdüd, kusjuures riik peab valvet aktsiate jaotuse üle. Panga aktsiakapital ulatub Kr. 5.000.000. On arvata, et teatud arv aktsiaid ka tulevikus jääb riigi kätte.

Toiduainete turg.

London.	
11. X. Nisu, kaal—496 Ingl. nl.	
Northern Manitoba	£ 54/3
Hard Winter	44/6
Rosario Santa	45/3
Jahu, kaal — 280 Ingl. naela.	
Manitoba	39/—
Austraalia	34/3
Kansas	36/—
Odrad, Kanada Nr. 3, kaal — 376 Ingl. naela	30/9
California, kaal — 424 Ingl. naela	41/6
Kaerad, kaal — 320 Ingl. naela	
La Plata	21/3
Canada Nr. 2	
5. X. Linad, cif.	
Riga	66.—

Pärnu H. D.	£ 64.—	
Slanetz U/A Medium	71.—	—
Bacon, kaal 112 Ingl. n.		
Iiri	sh. 106.—	114.—
Daani	104.—	112.—
Kanada	105.—	107.—
Hollandi	104.—	110.—
Munad, kaal — 120 Ingl. naela		
Inglise	27.—	29.—
Daani	18.—	20.—
10. X. Või, kaal — 112 Ingl. n.		
Uus-Merimaa	—	—
Austraalia	—	—
Daani	192.—	194/—
Läti	—	—
„ soolatud	—	—
Eesti	—	—
„ soolatud	—	—
Siberi	168.—	170/—
Uus Merimaa	184.—	188/—

Hamburg.

10. X. Nisu.

Sisemaa, tonni eest . . . fl.	14.95
Manitoba, cif 100 kgr. eest term. fl.	
Western II, cif 100 kgr. eest loco fl.	
Hard Winter II, 100 kgr. eest termiin fl.	12.50
Ameerika jahu, 100 kgr. eest termiin \$	

Rukis.

Sisemaa, tonni eest loco . Rmk.	194—196
---------------------------------	---------

Kaerad.

Sisemaa, tonni eest . . . Rmk.	192—194
--------------------------------	---------

9. X. Odrad, suve

Sisemaa, tonni eest . . .	188—214
---------------------------	---------

Odrad, talve (tänavused).

Sisemaa, tonni eest . . .	170—174
---------------------------	---------

11. X. Suhkur.

C. S. R. Feinkorn, 50 kg. eest, loco £	11/3
Java valge, okt./nov. "	12/3
Poola laadimisel "	11/1 ¹ / ₂
Hollandi laadimisel "	11/9
Riis Burmah II, 50 kg. eest "	—
Rasv.	
American Purelard eest \$	—
Steamlard "	—
10. X. Või, Berliini en gros hinnad, tsentneri eest:	
Sisemaa või I sort Mk.	185.—
" " II " "	168.—
" " III " "	152.—
Eesti " Mk.	191—193
Läti punane "	193—195
" must "	188—190
Uus Merimaa "	192—195
Siberi "	187—189

Välisbörsid.

	L O N D O N										
	30. IX	1. X	2. X	3. X	4. X	5. X	7. X	8. X	9. X	10. X	11. X
Frank . . .	123.85	123.84	123.88	123.92	123.96	123.94	123.91	123.87	123.92	123.97	123.98
Dollar . . .	4.8546	4.8619	4.8619	4.8581	4.8619	4.8612	4.8625	4.8618	4.8630	4.8668	4.8644
Rootsi kroon	18.10 ⁷ / ₈	18.118	18.11 ⁷ / ₈	18.11 ⁷ / ₈	18.12 ¹ / ₄	18.12	18.12 ⁵ / ₈	18.12 ⁷ / ₈	18.13 ⁵ / ₈	18.14 ⁵ / ₈	18.14 ¹ / ₈
Daani kroon	18.20 ³ / ₈	18.20 ⁵ / ₈	18.20 ³ / ₈	18.20 ³ / ₄	18.21	18.21	18.20 ⁷ / ₈	18.208	18.20 ⁷ / ₈	18.21	18.208
Norra kroon	18.20 ⁵ / ₈	18.20 ³ / ₄	18.20 ³ / ₄	18.20 ³ / ₄	18.20 ⁷ / ₈	18.20 ⁷ / ₈	18.20 ³ / ₄	18.20 ⁷ / ₈	18.20 ⁷ / ₈	18.20 ⁷ / ₈	18.20 ⁷ / ₈
Saksa mark .	20.37	20.39 ³ / ₈	20.39 ³ / ₈	20.39 ¹ / ₄	20.398	20.40 ¹ / ₈	20.398	20.398	20.39 ³ / ₄	20.398	20.398
Soome mark	193.10	193.25	193.20	193.17	193.37	193.25	193.25	193.25	193.37	193.37	193.62
Florin . . .	12.0937	12.1050	12.1050	12.10	12.1012	12.1012	12.1012	12.1006	12.0987	12.0937	12.0968
Liira . . .	92.77	92.87 ¹ / ₄	92.85	92.84	92.86	92.86	92.90	92.90	92.92 ¹ / ₂	92.9	92.95
Helveetsia fr.	25.16 ⁷ / ₈	25.18 ⁷ / ₈	25.18	25.17 ¹ / ₄	25.18 ¹ / ₈	25.178	25.18 ¹ / ₄	25.17 ⁷ / ₈	25.17 ⁷ / ₈	25.17 ⁵ / ₈	25.17 ⁵ / ₈
Čehhosl. kr.	163.90	164.12	164.23	164.12	164.15	164.15	164.12	164.18	164.28	164.43	164.43
Belgia frank	34.86 ⁷ / ₈	34.88 ⁵ / ₈	34.88 ⁵ / ₈	34.88	34.88 ¹ / ₈	34.878	34.878	34.86 ⁷ / ₈	34.86 ⁷ / ₈	34.87 ¹ / ₈	34.869
Sillingid . .	34.50	34.57	34.55	34.54	34.57	34.57	34.57	34.57	34.57	34.62	34.62
Pengo . . .	27.81	27.83	27.85	27.84	27.83	27.86	27.87	27.87	27.87	27.87	27.89
Latt	25.20	25.21	25.21	25.21	25.22	25.21	25.20	25.21	25.21	25.21	25.21
Litt	49.—	49.—	49.—	49.—	49.—	49.—	48.75	49.—	48.75	48.75	48.75
Červ. . . .	9.42	9.43	9.43	9.43	9.44	9.44	9.44	9.45	9.45	9.45	9.45
Eesti kroon .	18.19	18.19	18.19	18.20	18.19	18.20	18.21	18.21	18.21	18.21	18.21
Höbe p/unts	23 ³ / ₁₆	23 ⁵ / ₁₆	23 ¹ / ₄	23 ¹ / ₈	23 ¹ / ₈	23 ¹ / ₈	23 ¹ / ₈	23 ¹⁵ / ₁₆	22 ¹⁵ / ₁₆	23 ¹ / ₁₆	22 ¹⁵ / ₁₆
Plaat. p/unts											
Kuld p/u. .						240/—					
	B E R L I N										
	30. IX	1. X	2. X	3. X	4. X	5. X	7. X	8. X	9. X	10. X	11. X
Naelsterling .	20.368	20.386	20.392	20.388	20.395	20.397	20.40	20.393	20.395	20.396	20.398
Frank . . .	16.445	16.46	16.47	16.46	16.45	16.455	16.455	16.465	16.465	16.45	16.455
Dollar . . .	4.1960	4.195	4.195	4.196	4.195	4.196	4.196	4.1955	4.1945	4.1925	4.192
Rootsi kroon	112.48	112.53	112.54	112.52	112.52	112.52	112.52	112.51	112.48	112.44	112.41
Daani kroon	111.91	112.00	112.02	112.00	112.02	112.03	112.03	112.03	112.02	112.01	112.04
Norra kroon	111.87	111.96	111.98	111.96	111.99	111.99	112.01	112.01	112.02	111.98	112.02
Soome mark	10.549	10.548	10.548	10.545	10.547	10.546	10.55	10.546	10.542	10.537	10.531
Florin . . .	168.39	168.44	168.45	168.48	168.49	168.50	168.55	168.55	168.55	168.60	168.63
Liira	21.96	21.96	21.96	21.96	21.96	21.96	21.96	21.965	21.955	21.945	21.945
Helveetsia fr.	80.935	80.98	81.—	80.98	80.99	80.99	81.01	81.—	81.01	81.015	80.975
Čehhosl. kr. .											
Belgia frank	58.405	58.435	58.44	58.435	58.45	58.46	58.465	58.48	58.47	58.49	58.475

Tallinna börsikomitee juures asuva kaupade ja prahtide komisjoni poolt koteeritavaid kaupade nimekirjad ja hinnad (en gros).

	Kroonid.		Kroonid.
Jahud: nisu, pehme, Ameerika ja Inglise	100 kg. 46.00—48.00	Heeringad, Schoti Matfulls	tünn 42.00—50.00
„ sõre, Ameerika ja Inglise	„ 47.00—48.00	„ Norra	„ —
„J. Puhk ja Pojad“ suurveski	„	„ Islandi	„ 23.00—25.00
Jahu: rukki	„ 14.60—15.20	Liha, sea, I sort	1 kg. 1.20—1.30
rukkipütül	„ 23.30—24.50	Liha, looma, I sort	„ 0.45—0.70
nisu, pehme—	„	Ölikoogid, linaseemne	100 kg. 20.—
sõre	„ 39.00—49.00	„ päevalille	„ 20.—
„J. Puhk ja Pojad“ suurveski saadused. Hinnad arvatud 50 klg. eest ühes valge puuvillase kotiga.	„	„ suhkrupeedi	„ 12.60
Pütülijahu:	„	Jahu, päevalille	„ 20.—
Rukkipütül patent (à 50 kg.)	26.50	Segajõutoit I s.	„ 19.80
harilik	—	„ II s.	„ 17.75
„Eesti Parem“ saiajahu à 50 kg.	47.50	Soja tangud	„ 20.—
„Kalev“	44.50	Nisukliid	„ —
„Taara“	43.—	Puuvillane riie, Bjas netto	meeter 0.57—0.72
„Kungla“	41.—	„ Mitkal	„ 0.44—0.53
„Sampo“	39.—	Linaseemneõli 90 ⁰ / ₀ basis	100 kg 25.00—26.25
Manna	50.—	„ 97 ¹ / ₂ ⁰ / ₀ „	„ 27.45—28.10
Granular	46.—	Kivisüsi, auru, Yorkshire, 2 korda pestud	1000 kg. 26.50—27.50
„ poolsõre	48.50	„ Newcastle	„ 26.50—27.50
sõre	49.—	„ sepa	„ 28.00—29.00
A/S. Rotermanni teh.	100 kg.	Koks, gaasi, Tall. gaasivabrik	„ 40.—
Jahu: rukki	„ 14.90—17.25	Põlevkivi, I sort A fr-ko Kohtla j.	„ 6.10
„ pütül	„ 21.80—22.40	„ I B	„ 5.50
„ nisu, pehme — sõre	„ 38.90—48.40	„ II	„ 4.90
Nisu, Eesti	„ 23.70—24.00	„ III	„ 2.75
Rukis, Saksamaa	„ 13.70—14.00	„ Fenolaat, netto	100 kg. 9.50
„ Poola	„ 13.70—14.00	„ Gudrong, brutto	„ 12.25
Kaerad, toidu, Eesti	„ —	„ Tooresõli, netto	„ 9.25
„ Saksamaa	„ 13.10—13.40	„ „Mootornafta“	„ 10.—
Ristikhein, punane, Siberi, külvi	„ —	Riigi turbatööstus „Turvas“	1000 kg. 12.85
Odrad, õlle	„ 15.30—15.60	Põlevkivipigi franko j. Kohtla	100 kg. 11.25
„ toidu	„ 14.95	Raud, sordi	„ 15.00—17.00
„ neljatahuline	„ —	„ viits	„ 17.00—28.00
Herned, valged, Vene	„ —	„ plekk	„ 18.00—28.00
Riis, Burma II	„ 39.00—39.50	„ plekk, tsingitud	„ 34.00—37.00
Kartulid, eksport	„ 3.00—3.30	„ talad	„ 14.00
„ piirituse	„ 2.50—2.75	Teras, Inglise	„ 75.00—100.00
Kartulitärklis „Superieur“	„ 32.00—35.50	„ Saksa	„ 75.00—150.00
Siirup, kartuli, 42 ⁰ / ₀	„ 40.00	„ vedru	„ 27.50—30.50
Glütikoos	„ 38.00	„ tööriistade	„ 73.25—85.40
Või, eksport, I sort	1 kg. 3.12—3.17	Inglistina	„ 500.—
Margariin, välismaa	„ 1.17—1.22	Seatina	„ 61.00—65.00
„ kodumaa	„ 1.09—1.15	Vaskplekk, punane	„ 200.00—220.00
Kaseiin, Eesti	100 kg. 74.—78.—	„ valge	„ 185.00—220.00
Juust „Schweitsi“, kodumaa	1 kg. 1.85—1.95	Tsinkplekk	„ 90.00—95.00
Munad, eksport, I s. (kast 360 tk.)	kast 39.60—41.40	Masinaõli,	„ 27.00—28.00
Kakao, Hollandi	1 kg. 1.30—1.75	„ Poola	„ 24.40—26.80
„ Inglise	„ 1.25—1.45	„ Ameerika	„ 29.00—31.50
Kohv, Rio, Santos	„ 2.80—3.00	„ mootori	„ 35.40—42.70
„ Kesk-Ameerika sordid	„ 3.50—5.00	„ Poola	„ 33.50—39.60
Tee, laht., Orange Pekoe, Tseilon	„ 5.20—5.65	„ auto, Ameerika	„ 39.65—103.70
„ Orange Pekoe, Java	„ 4.70—5.30	„ Poola	„ 45.75—61.00
„ Moning, Hiina	„ 2.70—2.95	Linaseemneõli	„ 87.00—90.00
Suhkur, peenike, valge, Saksam.	100 kg. —	Värnits	„ 88.00—93.00
„ Inglise	„ 35.50	Tsilindriõli, Ameerika	„ 34.00—35.00
„ „ „ Ts.-Slov.	„ —	„ Vene 280 ⁰	„ 33.00
„ „ „ Vene	„ —	„ „ 320 ⁰	„ 65.00—70.00
Suhkur, peenike, valge, Poola	„ 34.50	„ Ameerika 280 ⁰	„ 31.10—36.60
Sool, lahtine, Vene, fr. vagun	„	„ „ 320 ⁰	„ 44.00—54.90
jaam Irboska ja Narva	„ 3.40	Nafta, Vene	„ 12.50—13.00
Saksa	„ 3.40	„ Ameerika	„ 11.90—12.50
Heeringad, Yarmouth, Matties tünn	„ —	„ Poola	„ 12.20
„ Schoti Matties	„ 40.00—48.00	Petrooleum, Vene, sisternid ja vaadid	„ 16.00—18.00
		„ Am., sistern. ja vaadid	„ 16.00—18.00
		Bensin, Vene	„ 41.40
		„ Ameerika	„ 41.40

Bensiin, Ameerika II s.	100 kg.	38 10
Eesti traktorbensiin		16 20—17.00
Pesusooda, kodumaa	"	10 00—10.50
Seebikivi %	"	27.00—30.—
Värvid, nigros., veessulav, välism. 1 kg.		5.50
" tsinkvalge, välism.	"	0.85
" tinavalge,	"	0 92—0.95
" ooker,	"	0.18—0.26
Väetisained, salpeeter Norra kott		—
" salpeeter, Tšiili 75 kg.		—
" superfosfaat 18—20% 100 kg.		—
" thomasjahu 15—16% 100 kg.		—
" lubjasalpeeter 15 ¹ / ₂ %		—
" leonasalpeeter 26%		—
" kaalisool 40%		—
" kainiit 12%		—
Vävelhappumoniaak 100 kg. kott		—
Lubjalämmastik 100 "		—
Vosvoriit, Eesti 25—27% 100 "		—
Kusenik 46%		—
Nitrofoska		—
Paber, rotatsiooni	100 kg.	23.20
Tsement, Portland, Kunda		—
ptü 170 kg.	tünn	8 90
Kriit, pestud	100 kg.	6.90—7.30
Asfalt	"	7.25
Kivitörv	"	14.25—17.00
Puutörv	"	20—25.—
Lubi	"	2 65—3.05

Kips, tükikes, franko vagun		—
" Irboska 1000 kg.		15.25
" jahvatatud "		24.40
" krohvimise "		36 60—42.70
Telliskivid, 1 s., Loksa fr. Tallinn 1000 tk.		57.00—60.00
" Silikat 1 S fr. vabr.		45—
Tullitükid, orig. kast (5000 toosi)		130.—
Nahk, talla, Eesti,	1 kg.	2.70—3.60
Nahk, talla, Ameerika tooresn. valmistatud, I sort	"	3.75
Nahk, talla, Ameerika tooresn. valmistatud, II sort	"	3.65

Liverpooli börs. Puuvill.

American Fully Middling Inglise naela (lbs) eest
7. X Ingl. pensi (d) loko 10.36, okt. 9 98, jaan.
10.04, märts 10.10. 8. X Ingl. pensi (d) loko
10.37, okt. 9.84, jaan. 9.89, märts 9 96.

Lina		
Tallinn — Stettiin	1000 kg.	š. 20/—
" — Ghent	1016 kg.	" 25/—
" — Dundee	"	" 32/6
" — Belfast	"	" 47/6

Takud		
Puumaterjalid	Standard	
Tallinn — London	"	š. 45/—
" — Hull	"	" 50/—
" — Southampton	"	" 60/—
" — Manchester	"	" 57/6
" — Grangemouth	"	" 42/6
" — Belfast	"	" 60/—
" — Antwerpen	"	" 47/6
" — Ghent	"	" 42/6
" — Rotterdam	Hfl.	24/—
" — Amsterdam	"	27.5
" — Dundee	"	š. 45/—

Segakaup		
Tallinn — Stettiin	1000 kg.	š 12—25/—
" — London	1016 kg.	15—40/—
" — Stokholm	1000 kg. Rkr.	10—30/—
" — Stettiin	või tünn	š. 1/6—
" — London	"	" 8/—

Tallinna börsi kursisedel.

		7 X	8 X	9 X	10 X	11 X	12 X
New-York	T.	—	—	—	—	—	—
1 dollar	O.	3.7375	3.7375	3.7375	3.7365	3.7335	3.7350
	M.	3.7475	3.7475	3.7475	3.7465	3.7435	3.7450
London	T.	—	—	—	—	—	—
1 naelsterl.	O.	18.17	18.17	18.17	18.17	18.16	18.17
	M.	18.22	18.22	18.22	18.22	18.22	18.22
Berliin	T.	—	—	—	—	—	—
100 S. riigim.	O.	89.10	89.05	89.10	89.10	89.10	89.10
	M.	89.70	89.65	89.70	89.70	89.70	89.70
Helsingi	T.	—	—	—	—	—	—
100 Soome m.	O.	9.39	9.39	9.39	9.39	9.39	9.38
	M.	9.44	9.44	9.44	9.44	9.44	9.43
Stokholm	T.	—	—	—	—	—	—
100 Rootsi kr.	O.	100.30	100.25	100.25	100.20	100.15	100.15
	M.	100.90	100.85	100.85	100.80	100.75	100.75
Kopenh.	T.	—	—	—	—	—	—
100 Daani kr.	O.	99.80	99.80	99.80	99.80	99.80	99.80
	M.	100.40	100.40	100.40	100.40	100.40	100.40
Oslo	T.	—	—	—	—	—	—
100 Norra kr.	O.	99.80	99.80	99.80	99.80	99.80	99.80
	M.	100.40	100.40	100.40	100.40	100.40	100.40
Pariis	T.	—	—	—	—	—	—
100 Prants fr.	O.	14.65	14.65	14.65	14.65	14.65	14.65
	M.	14.90	14.90	14.90	14.90	14.90	14.90
Amsterd.	T.	—	—	—	—	—	—
100 floriini	O.	150.10	150.15	150.15	150.20	150.25	150.20
	M.	151.90	150.95	150.95	151.—	151.05	151.—
Riia	T.	—	—	—	—	—	—
100 latti	O.	72.10	72.10	72.10	72.10	72.10	72.05
	M.	72.60	72.60	72.60	72.60	72.60	72.55
Zürich	T.	—	—	—	—	—	—
100 Helv fr	O.	72.15	72.15	72.15	72.15	72.15	72.15
	M.	72.75	72.75	72.75	72.75	72.75	72.75
Brüssel	T.	—	—	—	—	—	—
100 belgat	O.	52.10	52.10	52.10	52.10	52.10	52.10
	M.	52.60	52.60	52.60	52.60	52.60	52.60
Milano	T.	—	—	—	—	—	—
100 liiri	O.	19.55	19.55	19.55	19.55	19.55	19.55
	M.	19.95	19.95	19.95	19.95	19.95	19.95
Praha	T.	—	—	—	—	—	—
100 Cehh. kr.	O.	11.05	11.05	11.05	11.05	11.05	11.05
	M.	11.25	11.25	11.25	11.25	11.25	11.25
Viin	T.	—	—	—	—	—	—
100 Austr. sh.	O.	52.55	52.55	52.55	52.55	52.50	52.50
	M.	53.15	53.15	53.15	53.15	53.10	53.10
Budapest	T.	—	—	—	—	—	—
100 pengot	O.	65.25	65.20	65.20	65.20	65.20	65.15
	M.	65.95	65.90	65.90	65.90	65.90	65.85
Varssavi	T.	—	—	—	—	—	—
100 slotti	O.	41.75	41.75	41.75	41.75	41.75	41.75
	M.	42.95	42.95	42.95	42.95	42.95	42.95
Kaunas	T.	—	—	—	—	—	—
100 litti	O.	36.90	36.90	36.90	36.90	36.85	36.85
	M.	37.50	37.50	37.50	37.50	37.45	37.45
Moskva	T.	—	—	—	—	—	—
100 rubla (Cekki)	O.	192.50	192.25	192.25	192.70	192.25	192.25
	M.	194.—	193.75	193.75	193.75	193.75	193.75
Danzig	T.	—	—	—	—	—	—
100 guld-nat	O.	72.65	72.70	72.70	72.70	72.70	72.70
	M.	73.25	73.30	73.30	73.30	73.30	73.30